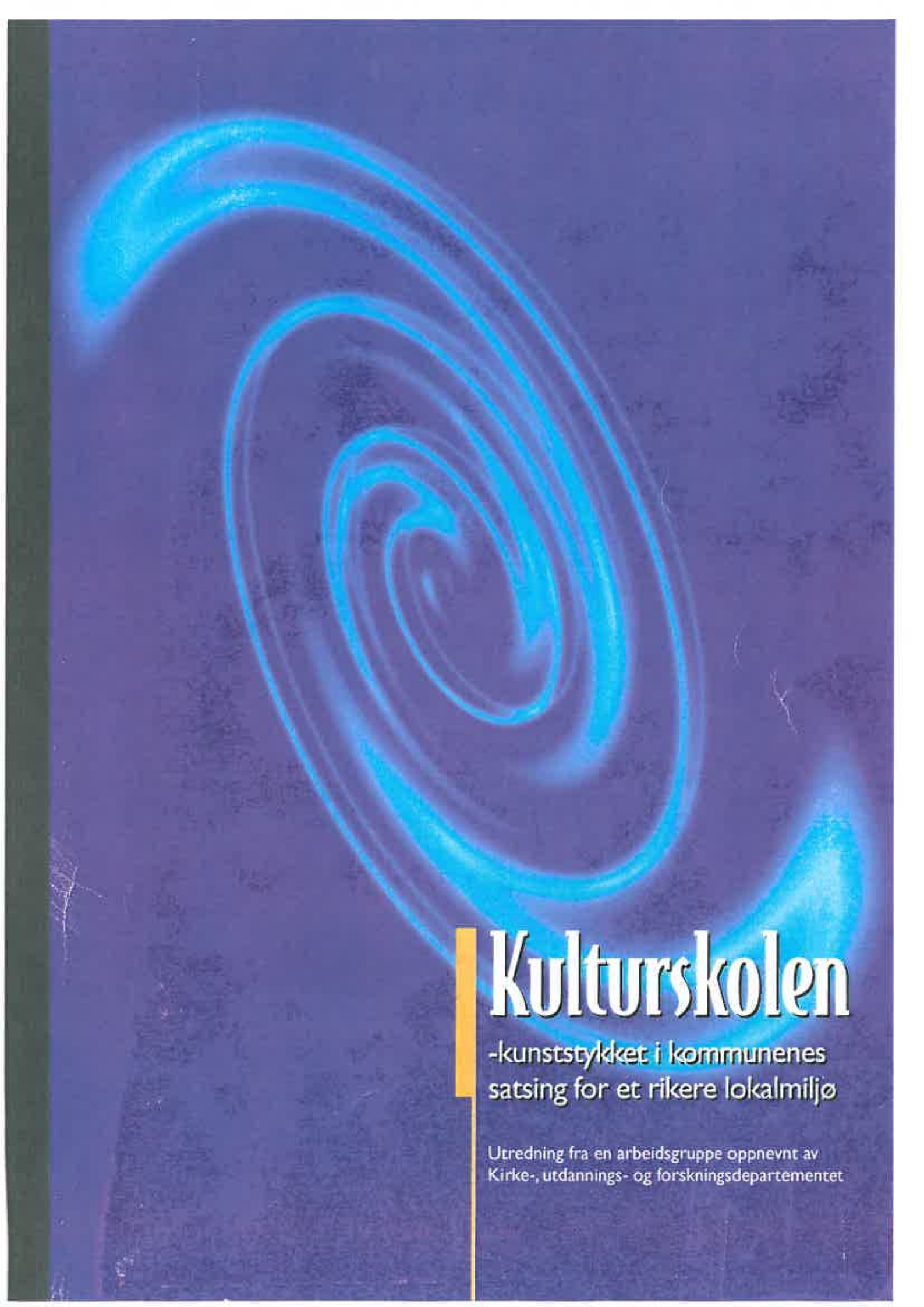

Kulturskolen

-kunststykket i kommunenes
satsing for et rikere lokalmiljø

Utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Til
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Den arbeidsgruppen som ble opprettet av departementet i brev av 23.04.98 for å se på fremtidig innhold i og organisering av kommunale musikk- og kulturskoler og komme med forslag til veiledning, avgir med dette sin utredning. Forslagene i utredningen er enstemmige.

Oslo 8. februar 1999-02-04

Odd Eikemo
leder

Aud Irene Bjørløw

Wilhelm Dahl

Vidar Hjemås

Vebjørn Hagene Thoe

Erling Sagdahl

Nils Erik Hinsverk
sekretær

INNHOLDSFORTEGNELSE

KAPITTEL 1. OPPNEVNING OG MANDAT **3**

KAPITTEL 2.MØTER, ARBEIDSFORM OG OPPSUMMERING **5**

2.1	MØTER OG ARBEIDSFORM	5
2.2	OPPSUMMERING	6

KAPITTEL 3.ERFARINGER FRA MUSIKK- OG KUNSTSKOLER OG ANDRE KULTURAKTIVITETER I NORGE I PERIODEN 1970 - 1998. **11**

3.1	MUSIKKSKOLER, GENERELT	11
3.1.1	MUSIKKSKOLEFORSØKENE I TRONDHEIM, BJUGN OG SANDNES	14
3.1.2	ANDRE KUNST- OG KULTURAKTIVITETER I MUSIKKSKOLER.	15
3.1.3	INTERKOMMUNALE MUSIKKSKOLER	18
3.2	KUNSTSKOLER, GENERELT	19
3.2.1	FORSØK MED KUNSTSKOLER	21
3.3	ANDRE MUSIKK- OG KULTURAKTIVITETER I LOKALMILJØET	21
3.4	ARBEIDSGRUPPENS VURDERING AV ERFARINGENE MED MUSIKK- OG KULTURSKOLER OG KUNSTSKOLER I NORGE I PERIODEN 1970-98	24

KAPITTEL 4:SAMMENLIGNBARE ERFARINGER FRA ANDRE LAND **26**

4.1	DANMARK	26
4.2	SVERIGE	26
4.3	FINLAND	26
4.4	NEDERLAND	27

KAPITTEL 5:UTVALGETS DRØFTING AV OFFENTLIGE OG PRIVATE MUSIKK-, KUNST- OG KULTURSKOLETILBUD DE SISTE 40 ÅRENE. **28**

5.1	SENTRALE POLITISKE FØRINGER FRA STORTINGET	28
5.1.1	KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET (KUF).	28
5.1.2	KOMMUNENES SENTRALFORBUND (KS).	29
5.1.3	NORSK MUSIKK- OG KULTURSKOLERÅD (NMoK).	29
5.1.4	NORSK KUNSTSKOLERÅD (NKR)	29
5.1.5	DRØFTING AV INTERESSEORGANISASJONENES BETYDNING	30
5.2	ULIKE UTREDNINGER OG SENTRALE DOKUMENTER	30
5.2.1	FRIVILLIGE MUSIKKAKTIVITETER FOR BARN OG UNGDOM (BRASETH – UTVALGET 1975)	30
5.2.2	MUSIKKSKOLENE, EN DYNAMO I DET LOKALE SKOLE- OG KULTURMILJØET. (DUGSTAD - UTVALGET 1988 - 89)	30
5.2.3	VI SMAA, EN ALEN LANGE; ST.MELD NR. 40 (1992 - 93)	31
5.2.4	KULTUR I TIDEN. ST. MELD. NR. 61 (1991- 92)	32
5.2.5	ARBEIDSGRUPPENS KOMMENTARER TIL UTREDNINGENE OG DE FORAN NEVNTE STORTINGSMELDINGENE.	33

5.2.6	LÆREPLANVERKET FOR DEN 10 – ÅRIGE GRUNNSKOLEN	33
5.2.7	BROEN OG DEN BLÅ HESTEN. "HANDLINGSPLAN FOR DEI ESTETISKE FAGA OG KULTURDIMENSJONEN I GRUNNSKOLEN"	34
5.3	DE KOMMUNALE MUSIKK- OG KULTURSKOLENE SOM DEL AV KOMMUNENS TILBUD TIL BARN OG UNGE. DET LIKEVERDIGE SKOLETILBUDET.	35
5.4	GRUNNSKOLENS PRAKTISK-ESTETISKE FAGOMRÅDER SOM GRUNNLAG FOR DEN ALLMENNE KULTURDANNINGEN.	36

KAPITTEL 6: INNHOLD OG ORGANISERING I ET FRAMTIDIG MUSIKK- OG KULTURSKOLETILBUD

37

6.1	MUSIKK- OG KULTURSKOLENES MÅLSETTING. FORHOLD TIL NASJONAL SKOLE- OG KULTURPOLITIKK.	37
6.1.1	INNLEDNING	37
6.1.2	MÅL FOR EN LEVENDE MUSIKK- OG KULTURSKOLE	38
6.1.3	MUSIKK- OG KULTURSKOLEN SOM KULTURELT KREATIVITETSSENTER I KOMMUNEN	39
6.1.4	SÆRLIG OM FORHOLDET TIL DET OBLIGATORISKE SKOLEVERKET.	40
6.1.5	LÆREPLANER OG VEILEDENDE HÅNDBØKER.	41
6.2	GENERELT OM FAGLIG INNHOLD I EN MUSIKK- OG KULTURSKOLE	42
6.2.1	SÆRLIG OM MUSIKK- OG KULTURSKOLER I SMÅ KOMMUNER (DVS. KOMMUNER MED FOLKETALL UNDER 2000 INNBYGGERE).	43
6.2.2	SÆRLIG OM MUSIKK- OG KULTURSKOLER I STORBYENE.	44
6.3	MUSIKK- OG KULTURSKOLENS ULIKE AVDELINGER	45
6.4	ORGANISERING AV SKOLENE. ADMINISTRATIV OG POLITISK STYRING	46
6.4.1	LEDELSE AV MUSIKK- OG KULTURSKOLEN	47
6.5	PERSONALET OG PERSONALBEHOV	48
6.5.1	MUSIKK- OG KULTURSKOLENE SOM LEDD I ET SAMARBEIDSSYSTEM. KOMPETANSEBEHOV FOR PERSONALET.	50
6.6	SÆRLIG OM FORHOLDET TIL BARNEHAGE, SKOLEFRITIDSORDNINGER OG FRITIDSKULTURLIVET.	52
6.7	MUSIKK- OG KULTURSKOLE, - FOR HVEM.	55

KAPITTEL 7: ORGANISATORISKE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

57

7.1	OMFANG	57
7.2	INNHOLD	58
7.3	LEDELSE	59
7.4	PERSONALBEHOV	60
7.5	PRAKTISK ORGANISERING OG TILGJENGELIGHET	61
7.6	INTERKOMMUNALE LØSNINGER	63
7.7	NASJONALE TILBUD	64
7.8	SAMARBEID INNAD I EGEN KOMMUNE	65
7.9	ØKONOMISKE KONSEKVENSER	66

KAPITTEL 8: FORSLAG TIL VEILEDNING OM ET FREMTIDIG MUSIKK- OG KULTURSKOLETILBUD.

69

8.1	VISJON FOR EN FREMTIDIG MUSIKK- OG KULTURSKOLE	69
8.2	POLITISK OG ADMINISTRATIV ORGANISERING	69
8.3	STYRINGSdokumenter Knyttet til skolens drift	69

8.4	ORGANISERING AV SKOLENS EGEN UNDERVISNING	69
8.5	INNHALDET I MUSIKK- OG KULTURSKOLENE	69
8.6	ORGANISERING AV DET LOKALE SAMARBEIDET	70
8.7	FREMTIDIG BETEGNELSE AV MUSIKK- OG KULTURSKOLENE	70
8.8	BEHOV FOR KOORDINERING OG VEILEDNING	70

Kapittel 1. Oppnevning og mandat

Kommunal musikkskolevirksomhet har vært i sterk utvikling de siste 30 år. Særlig etter at de første øremerkede bevilgninger til dette skoleslaget kom på statsbudsjettet for 1983 har utviklingen og utbyggingen av skoler gått raskt. I 1970 eksisterte det 12 kommunale musikkskoler mens tallet våren 1998 var 361.

Stortingsmelding nummer 40 (1992-93) ...vi smaa, en Alen lange; tar til orde for lokale samarbeidstiltak og til å se sammenhengen mellom musikkskoler og kunst og kulturskoler. Dette har ved hjelp av lokalt og regionalt utviklingearbeid ført til at vi i dag har flere og flere kommuner som endrer innhold og struktur fra musikkskole til en musikk- og kulturskole som favner om både musikk og andre kunst- og kulturuttrykk.

Departement uttrykker i St.meld. nr. 40 at det bør være et mål å få opprettet dette tilbudet i alle kommuner og at musikkskoleelevene utgjør minst 30% av alle barn og unge i skolepliktig alder.

For å nå dette målet og for å sikre et bredt innhold i skoleslaget og initiere til samarbeidstiltak med ulike aktører lokalt er det vedtatt en lovparagraf i de nye opplæringslovene (§ 13-6) som sier:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles».

Dette har avdekket et behov for oppsummering av erfaringer som er gjort og få frem ideer om hvordan det nye musikk- og kulturskoletilbudet skal organiseres og hvilket innhold det skal ha. Til å gjennomføre disse oppgavene har departementet nedsatt en arbeidsgruppe.

Arbeidsgruppen har fått følgende mandat:

- Oppsummere erfaringer fra forsøk med musikkskoler og forsøk med kunstskoler og andre kulturaktiviteter med tanke på fremtidig organisering og innhold i musikk- og kulturskoler etter § 42 c i lov om grunnskolen.
- Utarbeide forslag til modeller for innhold og organisering som kan bidra til en god tilrettelegging og innholdsmessig utvikling av musikk- og kulturskoletilbudet.
- Utarbeide forslag til modeller for samarbeid mellom musikk- og kulturskoler og barnehager, skoler, skolefritidsordninger og det frivillige kulturtilbudet for barn og unge.
- Utarbeide utkast til veiledning om organisering og innhold i det fremtidige musikk- og kulturskoletilbudet.

Arbeidsgruppen fikk denne sammensetting:

Odd Eikemo, Kommunenes sentralforbund, leder

Aud Irene Bjørløw, Hå kommune, nestleder
Wilhelm Dahl, Norsk Musikk og Kulturskoleråd
Vidar Hjemås, Trondheim kommunale musikk- og kulturskole
Vebjörg Hagene Thoe, Norsk Kunstskoleråd
Erling Sagdahl, Porsgrunn kommunale musikk-skole

Sekretariat for arbeidsgruppen er lagt til Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag, ledet av Nils Erik Hinsverk.

Det er også oppnevnt en referansegruppe med ulike aktører på musikk- og kulturskolefeltet, og kommuner fra ulike landsdeler som har utviklet gode modeller for musikk- og kulturskoletilbud. Referansegruppen har følgende sammensetning:

Anne-Lise Skift, Fellesrådet for kunstfagene i skolen
Jan Roger Øren, Norges Musikkorps Forbund
Arne Leikvold, Statens utdanningskontor i Finnmark
Olof Svensson, Sarpsborg kommune
Alfhild Skaardal, Norsk kulturråd
Britt Jakobsson, Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus
Odd Kjæreng, Sortland kommune
Rolf Orø, Møre og Romsdal fylkeskommune
Kari Beyer, KUF

Representantene i referansegruppen skal nyttes i ulike faser av arbeidet, både som gruppe og enkeltvis.

Arbeidsgruppen har to frister for overlevering av arbeid. Oppsummering av de erfaringer som hittil er gjort leveres departementet innen 1. august -98 mens utarbeidelse av de ulike modeller og forslag til veiledning overleveres 1. desember samme år.

Kapittel 2. Møter, arbeidsform og oppsummering

2.1 Møter og arbeidsform

Arbeidsgruppen, som ble oppnevnt av Kirke-, utdannings og forskningsdepartementet i brev av 23.04.98, har vært virksom fra 1. mai 1998 til 8. februar 1999. Gruppen hadde sitt første møte den trettende mai. Det er i perioden gjennomført 11 møter hvorav fire har strukket seg over to dager.

I arbeidet med utredningen har arbeidsgruppen hatt stor nytte av referansegruppen både som gruppe og enkeltvis. Referansegruppen har vært innkalt til ett møte for å komme med innspill i prosessen og for å drøfte aktuelle emner. I tillegg har gruppens medlemmer vært kontaktet enkeltvis i

forhold til ulike problemstillinger og de har selv uoppfordret kommet med skriftlige og muntlige innspill. I sluttfasen av arbeidet ble referansegruppen brukt i en hørings- og kommentarrunde før utredningen ble slutført.

I tillegg har svært mange andre grupper, sammenslutninger, organisasjoner og instanser kommet med nyttige oppspill til arbeidsgruppen.

Til bruk i arbeidet har arbeidsgruppen hatt nytte av ”Tilstandsrapport om kommunale musikk- og kulturskoler” utarbeidet av Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag og ”Musikkskolestatistikk” fra Norsk Musikk- og Kulturskoleråd. I tillegg har arbeidsgruppen selv innhentet helt ferske data i to omganger.

De enkelte av arbeidsgruppens medlemmer har i prosessen bidratt med skriftlige notater til de ulike kapitlene. Disse har vært drøftet i møtene og blitt lagt til grunn for utarbeidelse av utredningen.

I dette arbeidet har arbeidsgruppens medlemmer ansett seg selv som personlige oppnevnte ressurspersoner og ikke som representanter for sine organisasjoner. Dette har ikke forhindret at organisasjonene som de enkelte representerte har vært til nytte ved å innhente relevante opplysninger.

2.2 Oppsummering

Utredningen er todelt. Kapitlene 1 og 3 er bakgrunn for utredningen og en oppsummering av musikk- og kunsts skoler og andre kulturaktiviteter i Norge i perioden 1970 til 1998. Del to, kapitlene 4 til 8, tar for seg forhold og sentrale dokumenter som må ligge til grunn for videre utvikling samt arbeidsgruppens syn på organiseringen og innholdet i en fremtidig kulturskole.

Arbeidsgruppen har i **kapittel 4** sett på modellene som er utviklet i de nordiske land, Danmark, Sverige og Finland og i tillegg Nederland. Dette fordi disse landene har skoler som er sammenlignbare med den norske modellen og som har innhold som vårt land kan ha nytte av i den videre utviklingen.

I **kapittel 5** ser arbeidsgruppen på de sentrale dokumenter som ligger til grunn for de musikkskolene, musikk- og kulturskolene og kunsts kolene vi har i dag og som også vil være fundamentet for videre utvikling. Arbeidsgruppen ser blant annet på Dugstadutvalgets innstilling, som først og fremst var en utredning om utviklingen av musikkskolene, men som klart har sin gyldighet når utviklingen skal gå i retning av et innhold med større omfang av kunst- og kulturytringer. St.meld nr. 40 (1992-93) tar opp i seg mange av de tilrådingene som finnes i denne innstillingen. I underkapittel 5.3.5 kommenterer arbeidsgruppen de utredninger og stortingsmeldinger som kapitlet berører. Her sier arbeidsgruppen blant annet:

De ulike utredningene viser en sterk politisk vilje til å satse på tiltak som kan styrke kulturdimensjonen hos barn og unge.

I samme kapittel tar arbeidsgruppen blant annet også for seg læreplanverket for den 10-årige grunnskolen og peker på klare sammenhenger mellom formuleringer i læreplanen og de oppgaver arbeidsgruppen mener en fremtidig musikk- og kulturskole må ha. Arbeidsgruppen sier her at:

Læreplanverket, som har status som forskrift, gjelder selvsagt bare for den obligatoriske skolen. Læreplanen legger likevel opp til et nært samarbeid mellom den obligatoriske skolen og musikk- og kulturskolene. Dette tilsier at musikk- og kulturskolene bør legge tilsvarende verdi- og menneskesyn, jfr generell del av læreplanen L97, til grunn for sin virksomhet som det den obligatoriske skolen gjør.

Kapittel 6 i utredningen omhandler innhold og organisering i et fremtidig musikk- og kulturskoletilbud.

I underkapittel 6.1.2 trekkes det opp linjer for ideologien i en levende musikk- og kulturskole. Her sies det blant annet at:

Det ideologiske grunnlaget for en levende musikk- og kulturskole bygger på prinsippet om at alle mennesker bør gis mulighet til å oppleve og utøve kunst og kultur gjennom egen aktivitet og i møte med andre mennesker.

Videre sies det at:

Ved etablering av musikk- og kulturskoler bør kommunene ha det klare målet at musikk- og kulturskolen skal medvirke til at elevene gis de beste muligheter til å utvikle sine musiske og kreative anlegg.

I underkapittel 6.1.3 fastslår arbeidsgruppen behovet for at musikk- og kulturskolen må kunne fungere som et kulturelt kreativitetssenter i kommunen. Det grunnleggende synet må være at alle elevene skal få opplæring i samsvar med de evner og forutsetninger de har, innenfor de rammer kommunen har vedtatt for skolen.

Videre tar kapittel 6 for seg forholdet til det obligatoriske skoleverket og læreplaner og veiledende håndbøker. Kapitlet ser også særlige forhold omkring musikk- og kulturskoledrift i små kommuner og i de store byene. Det ser også på personal og ledelsesbehovet og krav til kompetanse for tilsatte i skoleslaget.

I underkapitlene 6.6 og 6.7 ser arbeidsgruppen på særlige forhold til barnehager, skolefritidsordninger og de ulike deler av fritidsmusikklivet. Og det omtaler hvem musikk- og kulturskolen skal være for.

Kapittel 7 omhandler organisatoriske og økonomiske konsekvenser og arbeidsgruppens konkrete forslag.

Forslagene er følgende:

7.1 Omfang

1. *Det er kommunen selv som vedtar omfanget av musikk- og kulturskoletilbudet. Arbeidsgruppen vil likevel anbefale at tilbudet i prinsippet gjøres gjeldende for alle innbyggerne i kommunen.*
2. *Tilbudet bør være så omfattende at antall elever i skoleslaget tilsvarer minst 30% av grunnskoleelevene i kommunen.*
3. *Kommuner, som i dag har et lavere omfang, bør utarbeide en plan for øking av tilbudet opp mot nivået i pkt. 2.*

7.2 Musikk- og kulturskolens innhold

1. *Kommunen selv bestemmer omfanget og innholdet i det tilbudet som musikk- og kulturskolen skal gi. Tilbudet skal omfatte både musikkopplæring og opplæring i andre kulturuttrykk.*
2. *Ved alle musikk- og kulturskoler bør det finnes minst 3 ulike tilbud innenfor musikk og minst 3 ulike tilbud innenfor andre kulturuttrykk. Tilbudene bør gjenspeile det lokale kulturlivet og svare til lokale behov. Det vil være naturlig å utvide tilbudet i forhold til kommunens størrelse.*
3. *Det bør organiseres tilbud for viderekomne elever ("lørdagsskole"-opplegg) i hvert fylke/region, lokalisert til en av de større og sentralt beliggende kommunene i regionen.*
4. *Det bør utarbeides en ny rammeplan for musikk- og kulturskoler.*

7.3 Ledelse

1. *Det bør i prinsippet tilsettes en ansvarlig leder/rektor ved hver musikk- og kulturskole.*
2. *I mindre kommuner (for eksempel under 2 000 innb.) kan det vurderes å kombinere ledelse av musikk- og kulturskolen med andre ledelsesfunksjoner.*
3. *Ved større skoler bør det vurderes å opprette en eller flere lederfunksjoner under rektornivå (avdelingsledere).*

7.4 Personalbehov

1. *Undervisningspersonalet ved musikk- og kulturskolene må i første rekke fylle den funksjonen skolene har behov for. Personalet kan ha både formell og reell kompetanse.*
2. *Det bør settes i gang tilpasset pedagogisk utdanningstilbud på høyere nivå for alle kulturfagene.*
3. *Utdanningskapasiteten for musikk- og kulturskolepedagoger må økes og samordnes med kommunenes planer for utbygging av musikk- og kulturskoler.*
4. *Det bør tilbys desentralisert musikk- og kulturskolepedagogisk utdanning.*
5. *Kommunenes interesseorganisasjon vedrørende musikk- og kulturskoler, NMoK, kan i samarbeid med Statens utdanningskontor i fylkene samordne kommunenes utbyggingsplaner med behovet for fagpersonale.*

7.5 Praktisk organisering og tilgjengelighet

1. *Undervisningen legges i prinsippet nærmest der elevene bor. Dette gjelder i særlig grad for elever i førskolealder og elever som tilhører grunnskolens småskoletrinn.*
2. *Undervisning for eldre elever kan samordnes til et eller flere steder i kommunen.*
3. *Musikk- og kulturskolen bør ha et eget sted hvor skolen kan ha sin administrasjon, egne arbeidsrom for lærerpersonalet og hvor deler av undervisningen med tilpassede lokaler for ulike undervisningstilbud kan lokaliseres.*

7.6 Interkommunalt samarbeid

1. *Når kommuner samarbeider om musikk- og kulturskole må en av kommunene ha det administrative ansvaret og arbeidsgiveransvaret.*
2. *Utgiftsfordelingen mellom kommunene bør beregnes på bakgrunn av hvor mange elevplasser/undervisningstimer den enkelte kommune legger beslag på.*

3. *Et regionalt faglig senter for skole- og kulturlivet kan finansiere deler av sin virksomhet ved salg av tjenester og kompetanse.*

7.7 Nasjonale tilbud

1. *Det nasjonale og regionale nettverket av musikk- og kulturskoleveiledere, etablert i et samarbeid mellom Norsk Musikk .og Kulturskoleråd og Statens utdanningskontor videreføres.*
2. *Norsk Musikk-skoleorkester og lignende tiltak videreføres og finansieres på samme måte som nå.*
3. *Norsk Musikk- og Kulturskoleråd sin utviklingsavdeling etableres som et nasjonalt kompetansesenter med veiledningsoppgaver overfor kommunene i musikk- og kulturskolespørsmål.*
4. *Det bevilges særskilte midler over statsbudsjettet til slik veiledning.*

7.8 Samarbeid innad i egen kommune

1. *Der det er et ønske fra det lokale kulturlivet, settes det av en andel av musikk- og kulturskolens ressurser til samarbeid. Kommunen bestemmer hvor stor del av musikk- og kulturskolens ressurser som kan gå til slikt samarbeid.*
2. *Samarbeidet må bygge på en kontrakt hvor musikk- og kulturskolens og samarbeidspartnerens rettigheter og plikter klart fremgår. Det må også fastsettes hvor lang tid det konkrete samarbeidet skal vare.*
3. *Samarbeidsaktivitetene bør ikke i tidsressurs overstige musikk- og kulturskolens egen aktivitet. Kommunen bestemmer selv prisen på de tjenester musikk- og kulturskolen tilbyr.*

7.9 Økonomiske konsekvenser

1. *Satstilskuddet til kommunenes musikk- og kulturskoledrift videreføres som et øremerket tilskudd inntil videre og knyttes til skolens totale årsverk*

2. *Utgiftene til musikk- og kulturskolene dekkes ved skolepenger, statstilskudd og kommunal andel etter følgende prosentvise fordeling: 10%, 45% og 45%.*
3. *Den foreslåtte utgiftsfordelingen søkes nådd innen år 2003. Den statlige andelen økes med 50 mill kroner hvert av årene 2000, 2001 og 2002. I budsjettet for 2003 forutsettes utgiftsfordelingen å følge formelen og de statlige overføringene justeres med utgangspunkt i skolenes regnskapstall for året 2001. Tilskuddet videreføres som "omlagløyving".*
4. *Betingelsen for statstilskudd bør i fremtiden inneholde kun to punkter:*
 - a). *Skolen skal være eid og drevet av kommunen.*
 - b). *Skolepengene, elevenes egenbetaling, skal ha en øvre grense beregnet ut fra den foreslåtte fordelingsnøkkelen.*

Kapittel 3. Erfaringer fra musikk- og kunsts skoler og andre kulturaktiviteter i Norge i perioden 1970 - 1998.

3.1 Musikk skoler, generelt

Med musikk skole menes det et offentlig undervisningstilbud i musikk til alle interesserte i kommunen. Undervisningen ved de kommunale musikk skolene kommer i tillegg til den obligatoriske musikkundervisningen i skoleverket. Musikk skolene har tradisjonelt befattet seg med vokal- og instrumentalundervisning.

Utvikling

I 1970 fantes det bare 12 kommunale musikk skoler i Norge. Da lovfestingen av et kommunalt musikk- og kulturskoletilbud ble vedtatt sommeren 1997, eksisterte det slikt tilbud i mer enn 340 av landets kommuner, med et samlet antall på omlag 90 000 elevplasser. Her omfattes førskole- og grunnskolebarn, elever fra videregående skole og voksne.

Det utarbeides hvert år en fyldig statistikk som belyser utviklingen av musikk skolene. Statistikken for 1997 viser at 9 200 barn og unge sto på venteliste. I tillegg ble det registrert hvor mange utøvere som drar nytte av musikk skolenes fagkompetanse gjennom instruktører eller dirigenter fra musikk skolen. På landsbasis utgjør dette mer enn 41 000 musikanter, noe som i praksis innebærer at musikk skolen yter tjenester til mer enn 130 000 brukere.

Prinsippet om "et tilbud for alle" / "åpent opptak"

Med «åpent opptak» menes et tilbud som er åpent for alle interesserte uten bruk av noen form for opptaksprøver og uten hensyn til ferdighetsnivå.

En del av fremgangen til de norske musikkskolene skyldes en bred satsing på prinsippet om at tilbudet skal være for alle som ønsker det. Ikke bare når det gjelder geografisk tilhørighet, men også sosialt sett. Økonomi skal heller ikke være et hinder for barn som ønsker å bli elever ved de norske musikk- og kulturskolene. For å oppnå dette har det vært nødvendig å fastsette en maksimalsats på skolepengene som er relativt lav. Gode ordninger med søskenmoderasjon og friplasser i spesielle tilfeller har også vært med og ivaretatt dette prinsippet.

Offentlig innsats

En del av de positive erfaringer med musikkskolesystemet og den store økningen i antallet skoler og elevtall skyldes utvilsomt den interesse som kommuner og stat har vist for dette tiltaket. Dette gjelder ikke alene det økonomiske ansvaret for skolene men også de statlige midlene som kanaliseres til utviklingstiltak og synliggjøring av aktiviteten. Den brede politiske viljen til å satse på musikk- og kulturskoler både er - og har vært - en forutsetning for den positive veksten som musikk- og kulturskolene i Norge har

Talent og bredde

Talent og bredde har vært viktige stikkord i den norske musikkskolemodellen. Systemet er tuftet på at tilbudet skal være tilrettelagt etter den enkeltes behov. Det skal være rom både for utvikling av talenter, og for bredde i tilbudet for den enkelte. Undervisningen skal også ha høy kvalitet på alle nivå og det har vært et mål i den enkelte skole å gjennomføre undervisning både sentralt - og desentralisert, alt etter undervisningens art. Hver elev kan ha flere elevplasser.

Organisering og samarbeid

Av ulike grunner er samarbeid blitt et uttrykk som stadig går igjen i musikkskolesystemet. Både det sosiale og det musikkfaglige miljøet har fått bedre livsvilkår gjennom de felles møteplassene som har oppstått via et godt samarbeid med det øvrige skoleverk og det lokale kulturlivet. Dette samarbeidet har, etter som det har utviklet seg, vært svært viktig for å vise sammenhengene mellom opplæring, utdanning og nytten av deltakelse i det allmenne kulturlivet. Mange kommuner har også erfart at slike samarbeidsforhold åpner for gode muligheter til å skaffe seg godt kvalifisert kulturfaglig personale. Samarbeidsordninger kan være etablert i forhold til fritidsmusikklivet, kunstforeninger og utstillinger, private ballettskoler, grunnskolen, skolefritidsordninger, barnehager og andre. I disse forholdene samarbeides det om lærekrefter, organisatoriske tiltak, prosjekter, kjøp/salg av

tjenester og instrumenter og utstyr. I ca 90% av kommunene har musikkskolen vært knyttet til skoleetaten.

Innhold

I de siste fem årene har utviklingen i musikkskolene tatt nye veier.

I tillegg til et tilbud om instrumental- og vokalundervisning, samarbeid med skoleverk og fritidskulturliv har mange musikkskoler etter hvert utvidet sine elevtilbud til også å omfatte disipliner og uttrykk som dans, drama, teater, billedkunst, mm. De fleste har hatt positive og gode erfaringer med å bygge ut et slikt musikk- og kulturskoetilbud innenfor den etablerte administrative og organisatoriske strukturen som musikkskolen har opparbeidet gjennom sin mangeårige eksistens.

Erfaringene som er gjort viser at utviklingen av innholdet i undervisningen i stor grad både har bidratt til bredere fagmiljøer, flere elever, et omfattende, tverrfaglig samarbeid og et større antall samarbeidsproduksjoner.

Norsk Musikk- og Kulturskoleråd (NMoK)

Norsk Musikkskoleråd (NOMU) ble etablert i 1973, og skiftet i 1997, som en naturlig del av utviklingen, navn til Norsk Musikk- og Kulturskoleråd (NMoK). NMoK er en samarbeids-, interesse- og utviklingsorganisasjon for kommuner med kommunale musikk- og kulturskoler. Organisasjonen har hatt stor betydning for utvikling av musikkskolene, senere musikk- og kulturskolene i Norge. Det gjelder så vel innhold og kvalitet som omfang. Gjennom sin statistiske dokumentasjon på utviklingen har organisasjonen vært til stor nytte for Storting og departement (KUF) når det gjelder oppdatering om framdrift og utvikling på området. Samtidig har NMoK drevet et utstrakt informasjons-, veilednings- og utredningsarbeid for kommuner som har ønsket å starte et slikt undervisningstilbud. NMoK er en politisk organisasjon styrt og eid av kommunene, men med et statlig tilskudd på grunn av statens interesse for rådets eksistens og funksjon. I tillegg har staten funnet det formålstjenlig og kanalisere midler til nasjonalt utviklingsarbeid gjennom organisasjonen. Spesielt nevnes organisasjonens utviklingsprogram som er omtalt i det etterfølgende avsnitt. NMoK har i samarbeid med de statlige utdanningskontor opprettet fagkonsulentstillinger på musikk- og kulturskoleområdet. NMoK har et nært samarbeid med statlige myndigheter og Kommunenes Sentralforbund.

Utviklingsprogrammer og andre prosjekt

Initiert av KUF igangsatte Norsk Musikk- og Kulturskoleråd i 1993 nettverksprosjektet "Musikk- og Kulturskoleutvikling." Dette er ett av mange prosjekt som er gjennomført i NMoKs regi. Målsettingen med prosjektet var å utvikle innholdet i musikkskolen i tråd med signaler gitt i blant annet Stortingsmelding nr 40.....vi smaa, en Alen lange; Prosjektet skulle også gi erfaringer med ulike modeller for organisering, utvikling og integrering av ulike kulturuttrykk. Erfaringene fra prosjektet var entydig positive i det at musikkskolene kunne være base for utvikling mot kulturskoler.

Et annet nasjonalt utviklingsprogram som har hatt betydning med tanke på å legge forholdene til rette for å utvikle de musiske og kreative egenskaper hos barna er "Positivt Skolemiljø" (PSM). Utviklingsprogrammet kom i gang i 1993. Med de prosjektene som nå er i gang har 13 fylker vært involvert i utviklingsprogrammet.

Målet for "Positivt Skolemiljø" -prosjektet har vært å fremme en levende satsing på kunst- og kultur for barn og unge. De skolene som har deltatt i dette prosjektet har gitt gode tilbakemeldinger om effekten av et godt samarbeid mellom lærere i grunnskolen og musikk- og kulturskolen om økt satsing på kunst og kultur i skole og i lokalmiljøet. Prosjektet har også vist at det lar seg gjøre å skape et godt læringsmiljø som legger forholdene vel til rette for å utvikle musiske og kreative egenskaper i elevmassen.

I Sør-Trøndelag gjennomføres det treårige prosjektet «Samspill». Det er et prosjekt med nasjonal status i samarbeid mellom Norges Musikkorps Forbund (NMF), NMoK, Landslaget Musikk i Skolen og Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag. Prosjektet er *"et nettverkssamarbeid mellom grunnskole, musikk- og kulturskole og skolekorps knyttet til innføring av Reform-97 og den nye læreplanen i musikk"*. Nasjonal spredning i løpet av og etter prosjektperioden ligger i planene og forutsetningen for prosjektet.

På andre året i et treårig løp gjennomføres et prosjekt "Kulturmedvirkning i skole og fritid for sansehemmede". Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Styret for de statlige spesialpedagogiske kompetansesentre for syns- og hørselshemmede, Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag og Norsk Musikk- og kulturskoleråd.

3.1.1 Musikkskoleforsøkene i Trondheim, Bjugn og Sandnes

Samordnet musikkforsøk (SMF) kom igang våren 1974 etter initiativ fra Trondheim kommunale musikkskole (TKM). Forsøket ble i hele forsøksperioden (1974 - 1981) støttet av Forsøksrådet for skoleverket. Trondheim var første kommune som ble involvert i SMF. Bjugn og Sandnes kommune kom med i forsøket fra høsten 1978.

Hovedmålsettingen med SMF var å forbedre og koordinere den offentlige musikkundervisningen i alle skoleslag både med tanke på etablerte og nye tilbud. En viktig målsetting var dessuten å unngå sosiale skjevheter i musikkundervisningen gjennom å få bort flest mulig av tradisjonelle stengsler av økonomisk art, og motvirke de generelle holdninger i samfunnet til at en kvalitativ musikkopplæring angår bare de "få musikkbegavede".

Musikkforsøksutvalget som ble offentlig oppnevnt, besto i Trondheim av 14 representanter fra:

- Grunnskole/musikkskole/pedagogisk senter
- Videregående skoler
- Pedagogiske høgskoler
- Musikkonservatoriet
- Universitetets musikkvitenskapelige institutt

- Kommune
- Fylkeskommune

Administrativt ble forsøket ledet av en prosjektleder og fire enhetsledere (i kombinasjon med inspektørtjeneste ved musikkskolen og kommunal musikkfagveileder i grunnskolen).

IMTEC (The International Learning Cooperativ) ved Per Dalin ble engasjert for å evaluere SMF. Det foreligger en fyldig evalueringsrapport.

Resultatet av SMF ble i korttekst: *"en best mulig undervisning for flest mulig - rimeligst mulig"*.

I stikkords form vil det si:

- Integrert musikkskolemodell (med grunnskole og fritidsmusikk). Samordnet kommunal musikkopplæring - musikkskolen som kompetansesenter.
- Prinsippet om "åpent opptak"
- Desentralisert begynnerundervisning
- Gruppeundervisning
- Tilpasset undervisning ("lørdagsskole")
- Statsstøtte. Forsøksmusikkskolene fikk statsstøtte fra henholdsvis 1976 og 1978.
- Lave skolepengesatser
- Kvalitet

Den ideologiske og pedagogiske plattformen som forsøksresultatene representerer er i dag allment akseptert, men ble oppfattet som temmelig "radikale" på 70- og 80-tallet.

3.1.2 Andre kunst- og kulturaktiviteter i musikkskoler.

Det var Musikk- og kulturskoleprosjektet (1993-96) som satte fart i endringsprosessen fra rene musikkskoler til musikk- og kulturskoler. Mange kommunale musikkskoler hadde imidlertid gjort forsøk med andre kunstuttrykk i god tid før prosjektet kom igang. Dette har resultert i at det i en del kommuner sitter god kompetanse på dette området. De fleste kommunene med slik erfaring har konsentrert seg om ett eller flere av uttrykksformene billedkunst, ballett og dans eller drama/teater men noen har også prøvd andre uttrykk. Det kan være f. eks. film, video, former for lokal kultur eller andre. Vi har her tatt utgangspunkt i de tre mest utbredte formene.

Innhold i tilbudene.

Billedkunst:

Skolene arbeider med grunnleggende teknikker og ferdigheter hos elevene. Elevene får arbeide med forskjellige kunstuttrykk gjennom skoleåret. Skolene har delvis laget årlige undervisningsplaner for å synliggjøre innholdet spesielt i denne typen undervisning.

Ballett og dans:

De fleste skolene rapporterer å ha tilbud om barnedans helt ned i 4-års alderen. Ellers er det klassisk ballett, jazzballett og moderne dans som gjennomgående er tilbudet ved skolene. Noen skoler har også spesielle tilbud tilpasset den enkelte skoles profilering. Det kan være stepping, flamenco, techno, hipp/hopp ol. Flere skoler følger det engelske opplegget til Royal Academy of Dancing. Skoler som har hatt dansetilbud noen år har utviklet egne tilbud for førskolebarn der sang, spill, dans, drama og lek er inkludert.

Drama/teater:

Dette tilbudet synes å variere mer fra skole til skole. Noen skoler arbeider mye med prosjekt i perioder der de produserer teaterforestillinger. Andre arbeider etter prosessorienterte langsiktige linjer. Noen skoler fokuserer på faktiske øvelser og kunnskap om hva som skjer frem til en forestilling mens andre vil arbeide mer med innholdet i den enkelte forestilling. Det nevnes som et problem å skaffe manus til barneteaterforestillinger.

Organisering.

Lærere eller andre som underviser i disse uttrykksformene er i stor grad ansatt i musikkskolene i deltidsstillinger. Skolepengesatsene er stort sett lik satsene for undervisning i musikk.

Materiell.

Ballett/dans og drama/teater:

Når det gjelder selve undervisningen er disse uttrykkene lite kostnadskrevende. Det brukes imidlertid en god del penger knyttet til oppsetting av forestillinger. Her trengs midler til leie av sal, kostymer, teknisk utstyr og lignende. Det er ikke vanlig at elevene betaler ekstra for dette.

Billedkunst:

Denne uttrykksformen er betydelig mer kostnadskrevende. Elevene trenger produksjonsmateriale i dette faget. Det er variasjon fra skole til skole når det gjelder finansiering av produksjonsutgiftene. Noen skoler dekker alle slike

kostnader, mens det andre steder kommer som et tillegg i skolpengesatsen. Disse utgiftene varierer fra kr. 300,- til kr. 500,- pr. skoleår.

Gruppesammensetting.

Billedkunst:

Gruppestørrelsen og lengden på undervisningsperiodene er varierende fra 10 elever i 90 minutt pr. uke til 8 elever i 120 minutt pr. uke. Det kan være ulike grunner til dette. Særlig elevenes alder, modenhet og ferdighetsnivå kan være gode grunner for slike variasjoner.

Ballett/dans:

Gruppestørrelsen kan her være svært varierende avhengig av innhold og antall søkere. Variasjonene kan være fra 6 - 8 til 18 - 20 elever pr. gruppe. Leksjonslengden varierer fra 45 til 90 minutter avhengig av alder og innhold. Normalt undervises det en gang i uka.

Drama/teater:

Innen dette uttrykket opereres det med leksjonslengder som varierer fra 90 til 120 minutter pr uke avhengig av alderssammensetning på gruppene. Undervisningsåret brytes ofte opp av aktiviteter rettet mot fremføringer og forestillinger.

Lokaler.

Billedkunst:

Musikkskoler som har disse undervisningstilbudene disponerer ofte egne lokaler. Erfaringer viser at det kan være problematisk med sambruk for eksempel med grunnskolen på dette området. Dette kan ha sammenheng med behov for lagring og tørking, oppbevaring av utstyr og ulike tradisjoner når det gjelder bortrydding og klargjøring til nye aktiviteter etter endt undervisningsøkt. Gode muligheter for lagerplass er viktig.

Ballett/dans:

En del skoler som har dette tilbudet har enten fått innredet egne lokaler eller de bruker gymnastikksalene i kommunen. Kvaliteten på lokalene er varierende. Noen skoler har fått bygd egne ballettstudio.

Drama/teater:

Når det gjelder denne uttrykksformen er sambruk om lokaler med grunnskolen det mest vanlige.

Lærerkrefter.

Billedkunst:

Lærerne har i de fleste tilfellene utdannelse enten som billedkunstnere/kunsthåndverkere eller formingslærere eller de kan være lokale kunst- og kulturutøvere uten formell kompetanse. Skolene har ulike erfaringer på dette området, men generelt kan en si at kunstnerne har behov for kompetanseheving på det pedagogiske området mens undervisningen til en formingslærer har lett for å bli noe formingspreget.

Ballett/dans:

Det virker her som om kompetansenivåer hos lærerne er høyt. Ballettpedagogene er i stor grad utdannet i Norge og England. Flere skoler har samarbeid med videregående skole om lærerstillinger.

Drama/teater:

Flere skoler samarbeider med grunnskolen om lærerkrefter. Grunnskolen har ofte lærere med fordypning/ videreutdanning i faget. Variasjonen på kompetansenivået er her mer variabelt enn tilfellet er f.eks innen ballett/dans.

Omfang.

Nedenforstående tabelloppstilling viser antall elever som har fått undervisning innen disse uttrykksformene i skoleårene 1996/97 og 1997/98.

	1996/97	1997/98
Bilde	1 495	3 833
Drama/teater	2 189	1 428
Ballett/dans	3 252	4 610
Annet	711	1 652
SUM	7 627	10 523

Kilde: Tilstandsrapport om kommunale musikk- og kulturskoler, SU-ST.

3.1.3 Interkommunale musikkskoler

For å løse oppgavene når det gjelder å skaffe lærerkrefter og en del andre forhold har mange kommuner valgt å samarbeide. To samarbeidsformer skiller seg særlig ut:

- kommuner kjøper tjenester av hverandre. Det vil si et mindre forpliktende samarbeid som ofte endres fra år til år. Denne ordningen er mest utbredt mellom de store byene og randkommunene, men forekommer også hyppig

landkommuner imellom. I slike tilfeller har kommunene sine egne skoler og står selv som søker av statstilskudd til sin musikkskoledrift.

- kommuner har inngått forpliktende avtaler om samarbeid over tid om musikkskoledrift. Det er disse løsningene som benevnes interkommunale musikkskoler. I disse tilfellene er administrasjonen av musikkskolen lagt til en kommune som også står som søker for hele tiltaket når det gjelder statsstøtte. Det eksisterer i dag 10 slike interkommunale musikkskoler som til sammen omfatter 27 kommuner.

De interkommunale skolene er tuftet på ulike avtaleforhold og har også ulike styringsformer. Et grundig arbeid med avtaleverket kommunene imellom er av avgjørende betydning for om samarbeidet skal bli stabilt og godt. Like så er det viktig å tydelig avklare hvilken styringsform musikkskolen skal ha.

Når det gjelder disse forholdene vil det bli interessant å følge utviklingen av «Kulturskolen på indre Nordmøre». Denne skolen omfatter kommunene Surnadal, Halså og Rindal. Den interkommunale ordningen starter fra høsten 98 men to av kommunene har allerede musikkskole fra før. Avtaleforholdet mellom kommunene er nedfelt i vedtekter som er laget med bakgrunn i kommunelovens regulering av interkommunalt samarbeid. Skolen har eget styre oppnevnt av de tre kommunestyrene. Styret består av ordførerne og rådmann/oppvekstsjef fra de tre kommunene, til sammen 6 personer. Det uttrykkes her en tro på at slikt samarbeid kommunene imellom vil gi muligheter for interessante stillinger som igjen vil lette muligheten for å skaffe kvalifiserte lærere. Samtidig gir det muligheter for sammensetting av bredere fagmiljø. Disse forholdene understrekes av flere interkommunale skoler.

Kommuner som går inn i slike forpliktende samarbeidsforhold har ofte de forannevnte forhold som argumenter. Men også tro på økonomiske innsparinger med tanke på felles administrative tiltak, felles bruk av instrumenter og felles tilsetninger er argumenter som går igjen. Rektor ved en av skolene fremholder imidlertid at merarbeid i stor grad spiser opp en del av den tiltenkte gevinsten. Generelt kan det sies at kommunene har gode erfaringer med interkommunale ordninger på feltet og det vil trolig være en gevinst om selvstendige kommunale skoler i større grad enn nå ble flinkere til å samarbeide seg imellom.

3.2 Kunstskoler, generelt

Med kunstskoler menes offentlige eller private virksomheter som underviser barn og unge i de visuelle kunsthagene i fritiden eller i samarbeid med grunnskolen.

Kunstskolenes historie i Norge er kort. De første skolene ble etablert i 1989. Disse skolene er stort sett kommet igang ved hjelp av to sentralt initierte prosjekter, «Kunstskoler for barn og unge» (1989-1992) og «Kunstskoleforsøket» (1994-1996).

Bakgrunnen for prosjektene var et samarbeid mellom Grunnskolerådet og Norsk Kulturråd for å styrke de estetiske fagenes plass i opplæring av barn og unge.

Målsettingen for kunstscoleaktiviteten var å “la de 1000 blomster blomstre”. Skolene har hatt stor frihet til individuell utforming og organisering, og også stor frihet når det gjelder uttrykksformer. Det har likevel vært et overordnet mål at billedkunst skulle være det sentrale faget. Tilbudet omfatter barn i førskolealder, elever i grunn- og videregående skole samt voksne.

Kunstskoler - kulturskoler, dagens situasjon.

De fleste kunstskolene er kommunale, men det finnes også en del private. I 1996 var det 43 kunstskoler i Norge, hvorav 8 private. Pr. 1998 er det registrert 38 skoler, hvorav 10 private. Etter lovfestingen av musikk- og kulturskoler i juni 1997 har utviklingen gått i retning av sammenslåing av kunstskoler og musikkskoler. Kunstskolens tradisjon og kompetanse blir videreført i musikk- og kulturskolen.

Organisering av tilbudene.

De aller fleste kunstskolene er organisert i kulturetaten i kommunene eller i etaten for oppvekst og skole. Undervisningen foregår enten i egne lokaler i skoleanlegg eller kulturhus, eller i vanlige klasserom.

Alle kunstskolene har profesjonelle billedkunstnere og kunsthåndverkere som lærere. Stillingene er imidlertid små, fra 18 til 50 prosent.

Innholdet i undervisningen

Tegning og maling er kjernefagene i kunstskolene, men det undervises også i mange forskjellige fag innenfor billedkunst og kunsthåndverk, som skulptur, keramikk, tekstil, film/video, foto og data. Mange kunstskoler inkluderer drama, dans eller skrivekunst i tilbudet.

60% av kunstskolene har tverrfaglige prosjekter, der det samarbeides med andre profesjoner. Det finnes ikke fagplaner eller metodiske retningslinjer. Kunstskolen vektlegger sterkt møtet mellom kunstner og elev og den opplevelsesdimensjonen dette gir. I 1996 var det ca 2 800 barn som fikk opplæring i kunstskoler.

Økonomi

Kunstskolene er små enheter med en bruttoutgift varierende fra 30.000 til 700.000 kroner pr. år. Regnet om i pris pr. årstime, blir dette 13.000 kroner. Dette tilsvarer noenlunde samme utgiftsnivå som en finner ved musikkskolene. Elevene betaler skolepenger i snitt noe mindre enn musikkskoleelever.

Norsk Kunstscoleråd

Norsk Kunstscoleråd er en interesseorganisasjon for kunstscolene på samme måte som NMoK er det for musikk- og kulturscolene. Kunstscolerådet driver faglig utviklingsarbeid overfor og på vegne av kunstscolene. Rådet mottar statlig tilskudd til sin virksomhet.

3.2.1 Forsøk med kunstscoler

Et overordnet mål for kunstscolerprosjektene har vært å øke forståelsen for og satsingen på kunstneriske uttrykksformer. Det offentlige skolesystemet har begrenset mulighet til å gi slik undervisning og undervisning i mindre grupper.

Prosjektet "Kunstscoler for barn og unge" ble satt i gang i 1989.

Målformuleringen fikk følgende utforming:

Kunstscolen skal stimulere barn og unges kreativitet og fantasi, samt deres bevissthet overfor kunstens betydning i samfunnet før og nå.

Målet oppnås ved å:

- utvide tilbudet til barn og unge innenfor visuell kunst og estetikk
- gi barn og unge anledning til å møte profesjonelle kunstnere
- utnytte best mulig grunnskolen og profesjonelle kunstneres ressurser.

For å sikre en videreføring av kunstscolene etter at prosjektperioden var over ble det bevilget ytterligere statlige midler til et nytt kunstscolerforsøk i perioden 1994-1996. I tillegg til de rene kunstscolene som var med i forsøket, bør nevnes den spesielle modellen i Finnmark der kunstscoler ble opprettet som en del av den allerede bestående musikkskolen. På den måten ble det etablert kunstscoler i de fleste av fylkets kommuner.

På denne tiden hadde det allerede, i KUF's regi, startet et Musikk- og kulturscolerprosjekt i den hensikt å få utvidet musikkskolenes fagkrets til også å omfatte bilde, dans og drama.

Også på kunstscolerområdet har det vært et utstrakt samarbeid over landegrensene mellom de nordiske landene.

I forsøkene med kunstscoler inngår prosjektet **Digital kunst**. Dette er et 2-årig prosjekt som kunstscolerådet driver med støtte fra Norsk Kulturråd. Prosjektet omhandler bruk av digitalt verktøy i kunstscolene, både som selvstendig kunstgren og som supplement i undervisningen. Gjennom kurs og seminarer skoles både kunstlærerne og elevene, og kontakt med de andre nordiske landene inngår i prosjektet.

Kunstscolerforsøkene er fulgt opp både med delrapporter og en samlet evaluering utført av Rogalandsforskning på oppdrag fra Norsk kulturråd, Grunnskolerådet og Kommunal- og Arbeidsdepartementet.

3.3 Andre musikk- og kulturaktiviteter i lokalmiljøet

I de enkelte kommunene og lokalmiljøene foregår det ulike aktiviteter, lokalt eller sentralt initierte, som har betydning for etablering og videreutvikling av musikk- og kulturskoler. Det kan være aktiviteter som gjennomføres av fritidskulturlivet alene eller det kan være i samarbeid mellom de fritidsbaserte aktivitetsområdene og institusjoner som for eksempel grunnskolen og kirka.

Fritidskulturlivet

Det finnes et stort mangfold av frivillige kulturorganisasjoner. De har til sammen et svært høyt medlemstall og en omfattende aktivitet. Mange av disse driver tilbud for de samme målgruppene som musikk- og kulturskolene arbeider for. Samarbeid med det levende kulturlivet som finnes i kommunene vil være svært viktig for utviklingen av musikk- og kulturskolene.

Fritidsmusikklivet

Korps, kor, orkestre m.m. spiller en stor og viktig rolle i det lokale kulturlivet i kommunene. Stadig flere amatørensembler av ulike typer knytter sin aktivitet opp mot de kommunale musikk- og kulturskolene.

Teater - skoler/verksteder.

Amatørteater finnes i 91% av norske kommuner. Rundt 2 000 amatørteatergrupper spiller årlig 20 000 forestillinger med varierte sceniske uttryksmåter. Barn, unge og voksne samarbeider over generasjoner og på bakgrunn av ulike kulturer.

Private ballett-/danseskoler.

Det finnes om lag 140 private ballett- og danseskoler som gir tilbud til barn i grunnskolealder. Det eksisterer tilbud i alle fylker, men de fleste ligger i mer sentrale strøk

Nasjonale og kommunale forsøksprosjekt

Vi gir her en kort omtale av noen tiltak/prosjekter med spesiell interesse for etablering eller videreutvikling av musikk- og kulturskoler.

Pilotgalleri - prosjektet (1993 - 1996. Troms/Finnmark, Nordland, Sør-Trøndelag, Rogaland, Buskerud og Akershus).

Målet med pilotgalleriet var å gjøre profesjonell kunst og kunstformidling innenfor billedkunst og kunsthåndverk til en naturlig del av barn og unges hverdag. Prosjektet videreføres i ulike former på de enkelte prosjektstedene. Det er utarbeidet en evalueringsrapport av Rogalandsforskning og et metodehefte i kunstformidling som produseres av Norsk Kulturråd kommer i 1999.

Barn og unges dans (1993 - 1996. Fem regionale og lokale delprosjekter i Sogn og Fjordane og Sør - Trøndelag, i Karasjok, Narvik, Trondheim og Suldal)

Målet var å stimulere barn og unges interesse for dans. Erfaringene er hovedsakelig positive på alle alderstrinn, men det er lettere å vekke interesse og entusiasme hos barn i førskole- og tidlig grunnskolealder. En av hovedanbefalingene i rapporten er å ha en formalisert tilknytning til det kommunale musikk- og kulturskolesystemet.

Medieverksteder for og med barn og unge (1994 - 1997. Kristiansand, Ås/Ski, Holmlia (Oslo), Alta, Kautokeino og Vesterålen)

Målet var å samle erfaringer fra ulike måter å organisere tverretatlige, kommunale medieverksteder på. Erfaringene viser at det har vært best plan og kontinuitet i de oppleggene som har vært knyttet til skolen, mens det har vist seg å være vanskelig å få til stabil aktivitet i klubbtilknyttede videogrupper. Alle videoverkstedene driver videre i en eller annen form etter prosjektslutt.

Nasjonalt nettverk for dokumentasjon av barns kultur (1994 - 1997)

Det ble i prosjektperioden bygget opp et nasjonalt nettverk for innsamling og registrering av kulturytringer skapt og bearbeidet av barn. De faglige bidragene: *Dokumentasjon av barns talehandlinger i lek*, *Bilder - visuelle uttrykk*, *Barndom i tid, rom og bilder*, *Barns dagligliv: Lek og leketøy*, og *Skape seg selv: Jenters bruk av klær*. Det er utarbeidet evalueringsrapport fra arbeidet.

Ungdommens kulturmønstring (1986 -)

Ungdommens kulturmønstring er et landsomfattende kulturtiltak for barn og unge i alderen 10 - 19 år. Målet er å stimulere og synliggjøre ungdommens kulturelle aktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt. I alle kommuner arrangeres lokale mønstringer. De utvalgte fra hvert fylke deltar på Landsmønstringen. I 1997 deltok over 19 000 ungdommer i UKM.

Ungdomskultur og lokal kulturpolitikk (1998 -)

Norsk kulturråd har startet en utredning som har som hovedformål å undersøke hele spekteret av kunst- og kulturtiltak rettet mot aldersgruppen 10 - 19 år, bl.a. *Ungdommens kulturmønstring*. Forskerne vil vurdere hvordan slike tiltak fungerer, blant annet samspillet mellom kommunenes tilbud og ungdommens egen kulturaktivitet, både i organisert og uorganisert form.

En del større sentrale institusjonelle tiltak som skaper ringvirkninger i lokalmiljøene:

Rikskonsertene

Rikskonsertene har bygget opp en skolekonsertvirksomhet av betydelig omfang som dekker nesten hele landet. De har ansvar for to årlige konserter for alle

elever i grunnskolen i ca 350 av landets kommuner. Flere konserttyper innebærer også et samarbeid mellom musikerne og skolene der elever og lærer blir aktivisert på flere plan. Noen trekker også inn amatørmusikklivet.

Riksutstillinger

Riksutstillinger er en nasjonal formidlingsinstitusjon som skal skape interesse og forståelse for billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og andre former for visuelle, kunstneriske uttrykksformer. Utstillingene produseres dels for større visningssteder, dels for skoler. Riksutstillingene ønsker på sikt å kunne ha en vandreutstilling for skolene i hvert fylke i året, i tillegg til større utstillinger.

Norsk forfattersentrum (1968 -)

Norsk forfattersentrum har som oppgave å presentere norske forfattere og norsk samtidslitteratur for publikum i hele landet. Dette skjer gjennom forfatterturneer, bokdager og skrivekurs. Virksomheten har økt kraftig i grunnskolen, men flatet ut i videregående skole. Organisasjonen har regionale sentra i de største byene som formidler forfatterbesøk og turneer - først og fremst til bibliotek og skoler.

Norsk filminstitutt

Program- og markedsavdelingen viderefører de fleste av Statens filmsentrals oppgaver, som distribusjon av film, lysbilder og video til skoler, bibliotek og andre institusjoner. I de senere år har man lagt spesielt vekt på å formidle engasjerende dokumentarfilmer og gode dramatiske filmer med kunstneriske kvaliteter for barn og unge. De siste årene har i gjennomsnitt ca 30 000 elever årlig sett skolekino i skoletiden.

3.4 Arbeidsgruppens vurdering av erfaringene med musikk- og kulturskoler og kunsts skoler i Norge i perioden 1970-98

Arbeidsgruppen har i dette kapitlet beskrevet utviklingen av de kommunale musikk- og kulturskolene. Arbeidsgruppen vil presisere at det skjer svært mye positivt både innenfor skoleslaget og som ringvirkninger av musikk- og kulturskolenes virksomhet.

De kommunale musikk- og kulturskolene er en stor opplæringsinstitusjon hvor årlig til sammen i underkant av 100.000 barn og unge får opplæring i ulike musikk- og kulturaktiviteter. I tillegg til alle de som er registrert som elever, har musikk- og kulturskolene indirekte betydning for 40-50.000 andre unge. Dette skjer ved at kulturlivet, lag og foreninger i kommunene og det øvrige skoleverket benytter seg av lærertjenester fra disse skolene.

Når det gjelder arbeidsplasser i kommunene, så representerer musikk- og kulturskolene over 2 500 årsverk fordelt på ca. 5.000 personer.

På bakgrunn av at dette er en undervisningsaktivitet som i stor grad foregår i tillegg til elevenes ordinære skoletid, er det riktig å påpeke at musikk- og kulturskoleundervisningen også er en vesentlig fritidsaktivitet, og slik utgjør en stor andel av skolsektorens innsats i kommunale barne- og ungdomsplaner.

Våre høyere musikkutdanningsinstitusjoner, konservatoriene og musikkhøgskolen har ved flere anledninger gitt tilbakemelding om at det musikalske nivået til studentene som søker opptak har steget betraktelig i løpet av de siste årene. Musikkskolenes betydning for de unge som ønsker å satse på en yrkeskarriere innen musikk, synes å være klar. På sammen måte har vi merket en kvalitetsheving innenfor amatørmusikklivet, og spesielt for barne- og ungdomsorkesterene.

Arbeidsgruppen er kjent med den store konsertvirksomheten som har sitt utspring med musikk- og kulturskolene. Når disse elevkonsertene arrangeres i et antall på over 7.000 forestillinger pr. år, er det klart at dette ikke bare angår utøverne. Det angår like mye tilhørerne, enten det er publikum i en konsertsal, elever ved en skole eller pasienter og betjening ved medisinske og sosiale institusjoner. Disse arrangementene er til berikelse like mye for utøverne som for mottakere av musikken, og er med på å skape nyttig og verdifull kontakt mellom generasjoner på tvers av aldersgrenser og livsmessige kvaliteter. Med sitt samarbeid og sine tjenester til det lokale musikk- og kulturlivet er de kommunale musikk- og kulturskolene med på å skape verdifull kontakt mellom skolen og det øvrige kulturlivet i kommunen.

Selv om kunstscolene som egne undervisningstilbud kun har en 10-årig historie og har hatt virksomhet i et begrenset antall kommuner, ser utvalget at disse skolenes aktiviteter allerede har båret frukter. Dette viser seg både ved større kunstaktivitet lokalt og ved økt interesse for de sentrale kunstutdanningsinstitusjonene.

Arbeidsgruppen ser klare ringvirkninger av de store riksinstitusjonenes arbeid rettet mot barn og unge. Dette gjelder i første rekke Riksgalleriet og Rikskonsertene med sine flere tusen forestillinger pr. år.

Når det gjelder andre sentralt initierte prosjekter er mange av disse blitt bakt inn i musikk- og kulturskolene og blitt en del av deres virksomhet. Arbeidsgruppen ser på dette som en riktig og naturlig oppfølging av prosjekter.

Kapittel 4: Sammenlignbare erfaringer fra andre land

4.1 Danmark

I Danmark er det relativt lange tradisjoner i arbeidet med ”den musiske skole”, der den praktisk-musiske dimensjon i undervisningen vektlegger innhold og arbeidsmetoder som fokuserer på hele eleven gjennom praktisk handling og utprøving. Danskene har et allsidig og frodig syn på hva dette innebærer. De tradisjonelle praktisk-estetiske fag, slik vi kjenner dem, er selvsagt vektlagt, men spektret er ofte utvidet med andre kulturelementer. Det innebærer at vi i Danmark finner ulike varianter av ”musiske skoler”.

Undervisningsministeriet har de senere år igangsatt et utviklingsprosjekt med tittelen «Den praktisk musiske dimension i undervisningen», der omlag 50 skoler over hele landet har vært med sammen med en forsker- og konsulentgruppe.

Når det gjelder rene kunsts skoler er de fleste av disse opprettet i løpet av de siste i årene. De fleste av skolene har som målsetting å gi barn og unge muligheter til å arbeide med kunstneriske uttrykk, og særlig gjennom billedspråket. Idegrunnet inneholder tre grunnelementer: å gi opplevelse, forståelse og muligheter for egen skaping.

4.2 Sverige

I Sverige, hvor de kommunale musikk skolene oppsto rundt 1950-tallet, var kulturskoletanken sådd allerede rundt 1970. En del musikk skoler og spesielt Härnösand Musikskola, var en banebryter, og ble på mange måter inspirasjonskilden for de første utviklingsforsøk også i vårt land. Målsettingen var utvikling og forandring mot en skole med skapende profil. Samarbeidet med grunnskolen og kulturlivet var også et prioritert område.

I dag er 70 av omlag 280 musikk skoler blitt kulturskoler, mens 70 andre skoler utreder modeller for en tilsvarende utvikling. Utviklingen i Norge har på mange måter vært en parallell til utviklingen i Sverige: Fra musikk skole til musikk- og kulturskole.

4.3 Finland

Finske musikk skoler er organisert på en annen måte enn i de andre nordiske land. Det er ikke noe erklært mål i Finland at musikkopplæringen skal være for alle. Derimot må finske musikk skoleelever gjennomgå en musikalitetstest før de blir tatt opp, og hver vår avlegge en »årsprøve». I Finland har man et nettverk av musikk skoler og musikk institutt med Sibelius-akademiet på toppen i systemet. Sammenlignet med musikk skoleordningen i de andre nordiske

landene er det finske systemet mer elitepreget og gir ikke den samme breddeopplæringen som kjennetegner vår egen musikkskolebevegelse.

Når det gjelder opplæring i andre kunstuttrykk har Finland den lengste tradisjonen blant de nordiske land. Der ble de første kunstscolene med frivillig kunstundervisning for barn opprettet for 20 år siden. I dag finnes det omkring 90 "bildkonstskolar" med til sammen 15 000 elever.

De fleste av disse skolene startet som private, mens det offentlige nå for det meste har ansvar for driften i de fleste skolene.

Undervisningen er målrettet og med årlig progresjon etter en godkjent læreplan. Virksomheten gis utenfor grunnskolens rammer og er først og fremst beregnet på barn og unge. Kunstundervisningen skal støtte elevenes personlighetsutvikling og gi dem kunnskap om kunst og ferdigheter som gjør at de kan uttrykke seg visuelt. Undervisningen skal være av en slik art at den gir elevene forutsetninger for å søke seg til yrkes- og høgskoleutdanning innen sitt område.

Tidligere har den finske stat prioritert kunstscolene med statsstøtte etter behovsprøving, men fra 1992 fikk man en lov om grunnundervisning i kunst, som sikrer alle kommuner finansiering. På grunn av den relativt sterke offentlige medvirkningen har både private og kommunale kunstscoler stabil økonomi, med driftstilskudd på henholdsvis 52 og 71 %. Elevbetalingen er omtrent som i Norge.

4.4 Nederland

I Nederland har det vært en utbredt musikk- og kunstopplæring siden 1950-tallet. Denne opplæringa har vært konsentrert om ulike typer kunst- og kulturscoler og musikkskoler. Disse er nå i stor grad samlet i en rekke «kreativitets-sentra», der både barn, unge og eldre har mulighet for å få undervisning i alle typer kunst- og kulturfag. Disse sentrene kan være svært ulike, både med hensyn til innhold og organisering. Det eksisterer ikke overordnede nasjonale mål eller modeller for innhold og organisering, og det er ingen likhet skolene imellom i forhold til offentlig støtte. Kreativitetssentrene dekker oftest et område eller en region.

Det er interessant å merke seg at lærerstaben ved mange av disse sentrene også har etter- og videreutdanningsoppgaver knyttet til grunnskolens lærere i regionen.

Parallelt med kreativitetssentrene finnes også et spekter av ulike kunst- og kulturscoler, der det profesjonelle aspektet er vesentlig.

Kapittel 5: Utvalgets drøfting av offentlige og private musikk-, kunst- og kulturskoletilbud de siste 40 årene.

5.1 Sentrale politiske føringer fra Stortinget

Allerede i begynnelsen av 1980 ble musikkskolene drøftet på bredt grunnlag i Stortinget i forbindelse med en interpellasjon fra daværende stortingsrepresentant Kjell Magne Bondevik. Her ble det uttrykt bred enighet om at musikkskolene var en positiv tilvekst til den obligatoriske skolen og et skoleslag det var sterke ønsker om å sikre fortsatt vekst og utvikling. Dette skulle gjøres ved at staten gikk inn med et eget øremerket tilskudd til kommunenes musikkskoledrift fra og med skoleåret 1982/83.

Så godt som hvert år i forbindelse med budsjettbehandlingene er musikkskolene satt på dagsorden. I samband med ny opplæringslov har stortinget vedtatt at det skal finnes et musikk- og kulturskoletilbud i alle kommuner.

5.1.1 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF).

KUF bestemmer i årlige rundskriv til kommunene (jf. rundskriv F-31/98) vilkår for å motta statstilskudd. Disse vilkårene har vært:

- Musikk- og kulturskolen må være eid og drevet av kommunen
- Undervisningen må følge samme skoleår som grunnskolen (minst 38 uker)
- Kommunen må dekke minst 50 % av skolens driftsutgifter
- Skolepengene (elevenes egenbetaling) skal ikke overstige kr 1.600 pr. elevplass pr. år
- Tilbudet omfatter opplæring i musikk. I tillegg til musikk kan tilbudet også omfatte opplæring i dans, drama og bilde.

Staten har med disse formuleringene villet legge noen få, men vide rammer for kommunenes musikk- og kulturskolevirksomhet. Det som synes å være svært viktig for staten, er å sørge for at opplæringen er så rimelig at ingen stenges ute av økonomiske grunner. I tillegg har staten ment at virksomheten skulle gjennomføres parallelt med den obligatoriske grunnskolen og at kommunene må yte en betydelig egenandel. Til å begynne med inneholdt retningslinjene ikke noe om skolenes innhold. I senere tid er det tatt inn at skolene kan tilby andre kunstaktiviteter enn musikk. Arbeidsgruppen ser dette som et signal, som også er kommet til uttrykk i andre dokumenter, om at de tidligere musikkskolene bør utvikles til å bli opplæringssteder for ulike andre kunstuttrykk i tillegg til musikk.

5.1.2 Kommunenenes Sentralforbund (KS).

KS har gitt ut følgende veiledningsmaterieill til kommunene om organisering av musikk- og kulturskoledriften:

- R.skr. 55/82 om målsetting, organisering, styring og administrering av musikkskoler
- R.skr. 131/82 om elevenes egenbetaling
- K-rapport 2/85 om kommunal musikkskolevirksomhet
- Håndbok for kommunale musikkskoler 1987, revidert 1994
- Rammeplan for musikkskolene (1989)

I henhold til kommuneloven står kommunene fritt til å organisere sin egen virksomhet. Derfor er trykksakene fra KS veiledningsmateriale som ikke pålegger kommunene å drive sine musikk- og kulturskoler på noen bestemt måte.

Likevel vil arbeidsgruppen tro at KS sine anbefalinger er blitt fulgt av de fleste kommunene. Hovedprinsippene i de statlige "retningslinjene" og KS sitt veiledningsmateriale er sterkt sammenfallende.

5.1.3 Norsk Musikk- og Kulturskoleråd (NMoK).

NMoK er en samarbeids-, interesse- og utviklingsorganisasjon for kommuner med musikk- og kulturskole. Pr 31.12.98 er 384 kommuner medlemmer i NMoK. Organisasjonen er som medlemsorganisasjon eid av kommunene og har gjennom 25 år vært en pådriver i utviklingen av de kommunale musikk- og kulturskolene. NMoK er bygd opp både administrativt og faglig etter mønster av Kommunenenes Sentralforbund og har hele tiden hatt et samarbeid med KS. I sitt arbeide har NMoK hatt veiledningsfunksjon overfor kommunene i musikk- og kulturskolespørsmål og skaffet til veie statistisk materiale om denne virksomheten. Organisasjonen har det utøvende ansvaret for en rekke nasjonale utviklingsprosjekter, bl.a. "Positivt skolemiljø" som har hatt og har lokale prosjekter i 192 kommuner i 13 fylker. Denne virksomheten har involvert totalt 448 skoler i perioden 1993 til 1998.

Selv om kommunene har tilpasset undervisningstilbudet til de lokale forhold, er det svært mange fellestrekk i musikk- og kulturskoletilbudet. Arbeidsgruppen vil i sine anbefalinger ta utgangspunkt i de modellene som er utviklet i flere kommuner og som over tid har vist seg å fungere bra.

5.1.4 Norsk Kunstscoleråd (NKR)

NKR har siden 1995 vært kunstscolenes interesseorgan og gitt veiledning til kommunene på fagområdet. Kunstscolerådet driver også faglig utviklingsarbeid, og gjennom det nasjonale prosjektet "Digital kunst" får en rekke kunstscoler og musikk- og kulturscoler kompetanseheving i moderne datateknologi. Med utgangspunkt i dette prosjektet bygges det ut et nordisk nettverk for skoleslagene.

5.1.5 Drøfting av interesseorganisasjonenes betydning

NMoK har gjennom sin lange virksomhet hatt avgjørende betydning for framveksten og organiseringen av musikk- og kulturskoler. NKR, som bare har eksistert i en 3-års periode har selv sagt ikke hatt mulighet til å opparbeide seg samme posisjon overfor kommunene som NMoK, men har likevel hatt betydning for den faglige utviklingen av kunstskolene. NMoK har med sin kontaktflate mot tilsvarende organisasjoner ellers i Europa bidratt til at norsk musikk- og kulturskolevirksomhet er gjort kjent over store deler av kontinentet og blitt mønster for lignende virksomhet i andre land.

Både kommunenes interesseorganisasjon, KS, kommunene selv og statlige skole- og kulturmyndigheter har hatt stor interesse av det arbeidet disse organisasjonene har utført. En framtidig integrering av musikk- og kulturskolene og kunstskolene bør tilsi at de to interesseorganisasjonene, NMoK og NKR, fusjonerer og blir en organisasjon.

5.2 *Ulike utredninger og sentrale dokumenter*

Arbeidsgruppen gir her en kort oversikt over noen offentlige utredninger og forslag som har vært viktige for utviklingen av musikk- og kulturskolene så langt. Både utredningene og de senere siterte stortingsmeldingene har relevans for det videre arbeidet på dette feltet.

5.2.1 Frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom (Braseth – utvalget 1975)

Utvalget slo fast at alle barn og unge i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter, og at disse igjen gir mulighet for et rikt kulturliv i lokalmiljøet. Utvalget peker videre på nødvendigheten av opprettelse av kommunale musikkskoler i hele landet, og at disse gjerne må ta opp i seg aktiviteter som norsk folkemusikk, folkedans og ballett. De kommunale musikkskolene må samordnes med det offentlige skoleverk for at tilbudet om musikkopplæring skal nå alle.

5.2.2 Musikkskolene, en dynamo i det lokale skole- og kulturmiljøet. (Dugstad - utvalget 1988 - 89)

Utvalget som hadde mandat om å gi en analyse av musikkskolenes utvikling og virksomhet, viste til at musikkskolene, i tillegg til sin egenverdi, også har positive ringvirkninger for barnehage, skole, kultur- og fritidssektoren. Undervisningen foregår ofte desentralisert og bidrar dermed til å berike nærmiljøet. Mange musikkskoler har tilbud til funksjonshemmede og virksomheten kan også sees på som forebyggende arbeid blant barn og ungdom

Utvalget foreslo bl.a. at:

- Alle barn, uansett hvor i landet de bor, bør få tilbud om musikkundervisning.

- Musikkskolene bør forankres i lovverket for utdanning og bli nært knyttet til grunnskolen.
- Det bør utarbeides en plan i kommunen for samordning mellom barnehagen, grunnskolen, musikkskolen, skolefritidsordningen og det frivillige musikk- og kulturliv i kommunen. Planen må inneholde tilbud til funksjonshemmede.
- Musikkskolen bør gi et bredt tilbud med flere sang- og musikkformer, aldersblandete grupper, tilbud om samspill, konsertvirksomhet, eventuell musikkbarnehage og prosjektarbeid med musikk, dans, drama, osv.
- Det må være åpent opptak, dvs ingen opptaksprøver og at barn og unge som søker til skolen slipper å vente mer enn et år før de blir tildelt plass.
- Det bør fastsettes en øvre grense for foreldrebetaling og friplassordninger for de som trenger det.
- Det bør til vanlig være gruppeundervisning ved instrumental- og vokalundervisning.
- Musikkskolens personale bør få delta i etterutdanning og utviklingsarbeid sammen med og på samme måte som personalet i grunnskolen

Dugstadutvalget ønsket fortsatt bruk av øremerkede midler og det ble anbefalt en fast fordelingsnøkkel mellom stat, kommune og brukere med henholdsvis 45/45/10 prosent av utgiftene pluss en særskilt øremerking for funksjonshemmede.

5.2.3 Vi smaa, en Alen lange; St.meld nr. 40 (1992 - 93)

Stortingsmeldingen har et eget kapittel om kommunale musikkskoler der bl.a. Dugstadutvalgets tilrådinger blir vurdert. Departementet finner godt samsvar mellom de fleste tilrådinger fra utvalget og planene for grunnskolen, inkludert videre utbygging av skolefritidsordningene og utviklingsarbeid i kultursektoren.

I tillegg til å slutte seg til de fleste av tilrådingene i Dugstadutvalget, nevner Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bl.a. disse tiltakene:

- Interkommunalt samarbeid for små kommuner
- Erfaringene fra kunstskeleforsøket bør videreføres. Der kommunene ønsker det, kan billedkunst legges inn som en del av et samlet kunst/kultur og musikkskoletilbud for barn og ungdom.
- Det er et mål at antall musikkskoleelevene utgjør minst 30 % av alle grunnskoleelever.

Stortinget behandlet stortingsmeldingen og sier blant annet i Innst. S. Nr. 234 (1992 – 1993):

"Etterutdanning av lærere i musikkskolene kan med fordel samordnes med tiltak for lærere innen de praktisk – estetiske fag i skolen og ved deltakelse i

nettverk med personale fra SFO for utveksling av erfaringer og gjensidig inspirasjon..... ”

”På det regionale nivå vil de statlige utdanningskontorene (SU) få et betydelig ansvar for forberedelse, utviklingsarbeid og gjennomføring av tiltak i St.meld. nr. 40 (1992 – 93). Kontorene bør ha ansvar for utvikling og samordning av musikkskolevirksomheten i regionen. Dette bør skje i nært samarbeid med kommunen, fylkeskommunen, høyskoler, Norsk Musikkskoleråd og det frivillige musikk- og kulturliv..... ”

I det kommunale planarbeidet bør det også lages en samordnet plan for musikkopplæring der musikkskolen, barnehagen, grunnskolen og det lokale musikklivet får definerte oppgaver samtidig som det legges opp til samarbeid og faglig styrking.

5.2.4 Kultur i tiden. St. meld. nr. 61 (1991- 92)

Verdien av skolen som kulturformidler til barn og unge understrekes i meldingen.

Meldingen trekker frem kulturpolitikk for barn og unge som et satsingsområde. Kulturdepartementet understreker betydningen av utviklingen av barn og unges egen skapende, kreative aktivitet. Denne utviklingen må skje i samarbeid mellom grunnskolen, musikkskolen kunstnerne og det øvrige kunst- og kulturlivet. Tilbudet må kvalitetssikres, både i kunstnerisk og pedagogisk forstand.

Meldingen sier bl.a.: *”I dagens kompliserte virkelighet vil derfor den enkeltes evne til å sortere inntrykk og informasjon til å finne nye løsninger være avgjørende. Vi vil stadig oftere bli stilt overfor utfordringer som forutsetter kreativ tenkning, kritiske valg og selvstendig handling.”*

De profesjonelle institusjonene skal ha et spesielt ansvar for formidling av profesjonell kunst til barn og unge. Det skal bygges videre på kunst- og kulturskoleforsøkene som er gjennomført.

Under behandlingen av Stortingsmeldingen sier komiteen i Innst. S. nr. 115 (1992-93) bl.a.: ”

”Komiteens flertall er enig i at kulturpolitikken må utformes slik at barn og unge får kulturtilbud som imøtekommer de samme krav til kvalitet som gjøres gjeldende i kulturlivet for øvrig. Flertallet er enig i at egenutfoldelse og kreativitet skal være bærende prinsipper i den offentlige kulturpolitikk for barn og unge”.

Komiteen sier videre: *”Flertallet vil dessuten understreke viktigheten av fortsatt satsing på musikkskolene og ønskeligheten av å følge opp prosjektet Kunstsoler for barn og unge”.*

Videre understreket flertallet i komiteen at den mangfoldige og samlede kvalitet i norsk kulturliv kan styrkes gjennom økt vekt på kulturaktivitetene blant barn og unge.

Meldingen omtaler også musikkskolene spesielt og understreker at:

- Musikk skolene utvilsomt har hatt betydning for kvalitetshevingen i musikklivet generelt.
- Musikk skolene har bidratt til større bredde og økt kvalitet også i det profesjonelle musikklivet.
- Samarbeid med musikk skoler, kunst skoler og kulturinstitusjoner bør bli en viktig del av skolefritidsordningene.

I tillegg til at musikk skolene utgjør en viktig del av barn og unges fritidstilbud, danner skolene grunnpilaren i vårt musikkutdanningssystem.

Kulturdepartementet så det derfor som viktig i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet å vurdere hvordan man bedre kan imøtekomme musikklivets behov for fagpersonale.

5.2.5 Arbeidsgruppens kommentarer til utredningene og de foran nevnte stortingsmeldingene.

De ulike utredninger viser en sterk politisk vilje til å satse på tiltak som kan styrke kulturdimensjonen hos barn og unge. Mange av de foreslåtte tiltak er iverksatt. Musikk skoleutviklingen som startet for mer enn 30 år siden, har vært banebrytende i sitt arbeid for barn og unge. De siste 10 årene har opprettelse av kunst skoler og et utvidet tilbud i musikk- og kulturskolene økt mangfoldet av uttrykksmuligheter for de unge, hvor også billedkunst og kunsthåndverk og tiltak innen drama, dans og litteratur ble valgmulighet i mange kommuner. Stortinget har forankret musikk- og kulturskolene i opplæringsloven der det sies at det skal finnes et musikk- og kulturskoletilbud i alle kommuner. Musikk- og kulturskolene skal organiseres i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers.

5.2.6 Læreplanverket for den 10 – årige grunnskolen

Den estetiske dimensjonen er sterkt vektlagt i det nye læreplanverket for grunnskolen. Det medfører at grunnskolen skal legge økt vekt på skapende virksomhet og refleksjon, opplevelser og uttrykk og ha en bevisst holdning til kunst og estetikk. Elevene må få oppleve den rikdommen som har nedfelt seg i de ulike kunstartene. Kulturaktiviteter og kulturformidling skal stå sentralt, og skolen skal legge til rette for samarbeid med organisasjoner, institusjoner og andre i lokalsamfunnet som arbeider med tiltak for barn og unge. I læreplanen for musikk, blir skolene konkret oppfordret til å legge til rette for samarbeid med bl. A. Musikk- og kulturskolene. Her sies det:

”Kor, korps, band og musikk- og dansegrupper knytte til skulen er av stor verdi for musikkopplæringa. Skulane bør aktivt prøve og få til et samarbeid med kommunale musikk skular, med Rikskonsertane og andre som formidlar skolekonsertar, med spelmannslag og dansemiljø. Viktige sider ved faget, til dømes arbeidet med å skape ein felles song- og dansekultur, kan best utvikle seg i eit aktivt samspel mellom elevane, klassane, lærarane og foreldra, og mellom skulen og samfunnet omkring”

I læreplanverkets del om Prinsipper og retningslinjer understrekes enda sterkere behovet for å se sammenhengen mellom det offentlige skoleverket og nærmiljøet og samfunnet omkring.

Videre sies det: *"Kulturarven omfatter og dei kulturtradisjonane og det kulturgrunnlaget som er knytte til lokalsamfunna i bygd og by. Skulen må derfor dra nytte av nærmiljøet og lokalsamfunnet for å eksemplifisere, konkretisere og utfylle læreplanane for faga"*.

Skulen bør samarbeide med organisasjonar, institusjonar og andre i lokalsamfunnet som arbeider med tiltak for barn og unge.

Dette understreker en del av musikk- og kulturskolens oppgaver og dens rolle i det lokalkulturelle samfunnet. Det viser videre betydningen av at skoleslaget må legge en del av ideologien i læreplanverket til grunn for sin aktivitet.

Læreplanverket, som har status som forskrift, gjelder bare for den obligatoriske skolen. Læreplanen legger likevel opp til et nært samarbeid mellom den obligatoriske skolen og musikk- og kulturskolene. Dette tilsier at musikk- og kulturskolene bør legge tilsvarende verdi- og menneskesyn, jfr generell del av læreplanen L97, til grunn for sin virksomhet som det den obligatoriske skolen gjør. På den måten kan de to skoleslagene best mulig samarbeide slik læreplanverket forutsetter. Musikk- og kulturskolene og kunstscolene har i den tiden de har fungert hatt som en av sine oppgaver å støtte og styrke opplæringen i den obligatoriske skolen. Etter hvert bør dette bli en normalordning i samarbeidet mellom musikk- og kulturskolene og det obligatoriske skoleverket.

5.2.7 Broen og den blå hesten. "Handlingsplan for dei estetiske faga og kulturdimensjonen i grunnskolen"

Handlingsplanen er utarbeidet av Kulturdepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Planen omfatter kortsiktige og langsiktige tiltak som kan fremme den kunstneriske, estetiske og skapende dimensjonen i hverdagen for barn og unge, og som kan legge til rette for den kulturen og leken barna og de unge har selv.

I forordet til planen skriver Kulturministeren og Kirke-, utdannings- og forskningsministeren bl.a.

"Skolen si rolle som kulturskapar og kulturformidlar er styrkt i dei læreplanane som no blir laga for skolen i framtida. I fylke og kommunar blir det drive ei rekkje kulturtiltak i og utanfor skolen. Ved å knyte dei ulike arenaene saman i eit forpliktande samarbeid, vil ein ha eit godt utgangspunkt for å skape eit meir heilskapleg oppvekstmiljø for barn og unge".

Planen er først og fremst en brobygger mellom det obligatoriske skoleverket og kulturlivet for øvrig. Musikk- og kulturskolene og kunstscolene har en viktig rolle, sammen med institusjonene og skapende /utøvende kunstnere.

Den beskriver 8 ulike innsatsområder:

- Tverrkulturell brobygging og kunnskap om barne- og ungdomskulturer
- Kulturaktiviteter og kunstformidling på alle alderssteg
- Det estetiske miljøet på skolen
- Samarbeid mellom institusjoner, sektorer og forvaltningsnivå
- Tverrfaglig samarbeid mellom de estetiske faga og kunststartene
- Kunnskaps- og kompetanseheving
- Informasjon og læremiddelutvikling
- Evaluering, dokumentasjon og forskning

Denne handlingsplanen er et godt verktøy for organisering av samarbeidet mellom de estetiske fagene i den obligatoriske skolen og tilsvarende aktivitet som barn og unge tilbys på frivillig grunnlag og av egen interesse. I denne sammenhengen bør musikk- og kulturskolene med sin mangeårige erfaring kunne være en viktig premissleverandør for et lokalt samarbeid.

5.3 De kommunale musikk- og kulturskolene som del av kommunens tilbud til barn og unge. Det likeverdige skoletilbudet.

Arbeidsgruppen har sett de utdanningspolitiske målene for Norge i sammenheng med landets barne- og ungdomskulturelle mål og landets behov for sterk kulturell identitet.

I et langtidsprogram fra regjeringen Brundtland fra ca. 10 år tilbake sies det:

Skoleverket er vår viktigste kulturinstitusjon, både når det gjelder ressursbruk og muligheten til å nå fram med kulturtilbud til barn og ungdom.

Betydningen av dette sitatet forsterkes gjennom det som sies i "Prinsipper og retningslinjer..." fra Læreplanverket:

Skulen skal være en aktiv og levande kulturinstitusjon i lokalsamfunnet...

Arbeidsgruppen vil understreke skolens betydning som kulturinstitusjon og fremholder musikk- og kulturskolene som virkemiddel for å binde sammen skoleverkets formelle opplæringstiltak med den kunstnerisk-kulturelle sektor ellers. Med en målrettet framtidig utvikling vil musikk- og kulturskolene bli en vesentlig byggestein i helhetlige kommunale planer for barns og unges opplæring og kulturdeltaking.

I Stortingsmelding nr. 61 (1991- 92) sier kulturdepartementet bl.a.:

Et overordnet mål for regjeringen er at alle skal være fullverdige medlemmer av samfunnet og få de samme muligheter i livet. Mye tyder på at fremtidens sosiale skiller ikke først og fremst bestemmes av den enkeltes økonomiske arv, men av den kulturelle kapitalen han eller hun har fått med seg i oppveksten.

Arbeidsgruppen mener at nasjonen gjennom musikk- og kulturskolene har utbygd et lærings- og kulturskapende skolesystem som vil være av svært stor betydning for den framtidige utviklingen av lærings- og oppvekstkvaliteter for

barn og unge. Utviklingen av musikk- og kulturskolene må sikre en jevn vekst i tilbudene, sammen med den nødvendige helhet og samordning av skole-, kultur- og aktivitetstilbud.

5.4 Grunnskolens praktisk-estetiske fagområder som grunnlag for den allmenne kulturdanningen.

Det er alminnelig anerkjent at opplysning, kunnskap og erfaring innenfor de kunstnerisk-kulturelle samfunnsområdene betyr mye for enkeltindividets og sosialgruppers vekstmuligheter og livskvalitet. Kombinasjonen av å utøve kunst/kultur gjennom egenaktivitet og å glede seg over kulturutfoldelse på profesjonelt nivå, henger nøye sammen.

Grunnskolens timetall er begrenset. Når det gjelder mulighet for egenutfoldelse og ferdighetstrening innenfor disse praktisk-estetiske områdene der nettopp den aktive deltaking er sentral for opplevelsen, vet vi at barn trenger tid og veiledning. De kommunale musikk- og kulturskolenes posisjon som supplement til aktiviteten i grunnskolen er derfor vesentlig.

For barn er leken en vesentlig tilnærming, også i utøving av musikk og andre kulturytringer. Disse ytringene vil derfor være nær knyttet til en helhetlig tenkning omkring barns naturlige livsutfoldelse. I planleggingen av tilbudene for barn og unge er det viktig å legge til rette for arenaer der barn kan dyrke og utvikle sin egen kultur.

Det bør være et nært samarbeid mellom musikk- og kulturskolens rektor, de enkelte rektorer ved grunnskolene og de kommunale instansene som planlegger de øvrige aktivitetstilbud for barn og unge. Det politiske utvalget som har med opplæring å gjøre bør ha et overordnet ansvar for denne koordineringen.

Det har vært bred enighet om at vårt desentraliserte og lokaltstyrte skoleverk samtidig skal ha klare forpliktelser overfor et nasjonalt standardmål. Prinsippet om et likeverdig skoletilbud er et overordnet utdanningspolitisk mål. Med likeverdig skoletilbud menes at barn og unge skal kunne ha adgang til skole og utdanning uansett bosted, økonomi og levekår. Et likeverdig skoletilbud må også kobles til kvaliteten på det tilbudet som gis.

Stortingsmelding nr. 43 1988-89 sier:

”Vi må unngå at det vokser fram svakstilte grupper som mangler grunnleggende «livskompetanse» for hverdag og arbeid. Det har sosiale og økonomiske sider for den det gjelder og på nasjonalt plan. I siste instans har det med menneskeverd å gjøre”.

Det må være et felles mål for stat og kommune å sørge for at slike mål blir en realitet.

Musikk og kunst er verdensspråk som er kommet stadig mer i fokus i vår tid. Denne fokuseringen har i høy grad sammenheng med utvikling av moderne teknologi. Samtidig har vi tilegnet oss en helt annen forståelse av musikkens og kunstens verdi både for den enkelte og for fellesskapet. Det å kunne utøve kunst, delta i samspill, formidle og motta ulike kunstuttrykk er i dag sett på som ledd i en utdanning for alle.

Musikk- og kulturskolene er kommunalt eid og drevet og kommunene har inntil lovendringen pr. 1.7.1998 stått fritt til å opprette dette undervisningstilbudet. De kommunene som sist har opprettet musikk- og kulturskole er i det vesentlige små kommuner med mindre enn 3.000 innbyggere.

I mange kommuner har også grunnskolen hatt problemer innenfor kunstfagene, med bl.a. variert tilgang på lærere og et forholdsvis lavt timetall i forhold til barns læringsbehov. Til sammen har dette ført til at vi i Norge har gitt svært ulike vilkår for barn og unge når det gjelder musikk- og kunstutdanning. Dette gjelder både i forhold til det generelle kunst- og kulturlivet og som grunnlag for yrkesutdanning.

Arbeidsgruppen ser det som naturlig at det likeverdige skoletilbudet også blir ivaretatt innenfor det viktige området som gjelder opplæring innenfor musikk og kultur.

Kapittel 6: Innhold og organisering i et framtidig musikk- og kulturskoletilbud

6.1 Musikk- og kulturskolenes målsetting. Forhold til nasjonal skole- og kulturpolitikk.

6.1.1 Innledning

Musikk og andre kunstytringer har til alle tider vært en viktig del av menneskenes tilværelse. Kunstneriske ferdigheter og tradisjoner er en kilde til identitet og livsutfoldelse både for enkeltmennesker og samfunn. Denne erkjennelse har også de nye læreplanene for grunnskolen og den videregående skolen tatt hensyn til og profilerer kunst- og kulturfagene på en ny måte. Denne profileringen vises blant annet ved å trekke inn dans som en del av musikkopplæringen og ved å endre fagbenevnelsen i grunnskolen fra formingsfag til kunst og håndverksfag. Dessuten benyttes det en del formuleringer som tydeliggjør vektlegging av kunst og kultur på ulike måter. I Læreplanenes innledningskapittel, om Prinsipper og retningslinjer, understrekes blant annet behovet for å legge til rette for at barn kan være aktive og skapende, undrende og kreative. Her heter det bl.a.:

Opplæringa i grunnskulen skal gi grunnleggjande kunnskap, levandegjere kulturarven, stimulere til å ta lokalkulturen i bruk og inspirere barn til å være aktive og skapande. Barn og unge veks inn i eit samfunn gjennom å tileigne seg språk og symbol, verdier og normer, kunnskap og dugleik. Kvar generasjon må få den opplæringa og dugleiken som skal til for å ta hand om sitt eige liv, meistre oppgåver saman med andre og ta ansvar heime og i samfunnet. Einskapskolen skal sikre ei likeverdig opplæring og vere med på å gi ei positiv identitetsutvikling. Identitet og tilhøyrse blir mellom anna utvikla når ein blir

fortruleg med veremåtar, normer og uttrykksformer i fellesskap – når ein tek opp i seg og videreutviklar kunnskap, verdiar og holdningar. Å veksa opp vil seie å vekse inn i felleskulturen, samtidig som ein utviklar særpreg og eigenart.

Videre sies det:

Den estetiske dimensjonen i læreplanane for faga vil seie at ein legg vekt på skapande verksemd og refleksjon, opplevingar og uttrykk og har ei medviten holdning til kunst og estetikk. Elevane må få oppleve den rikdommen som har nedfelt seg i dei ulike kunstartane. Dei må få kunnskap om og få videreutvikle symboluttrykk gjennom leik og kunstnarleg formutvikling. Opplæringa må gi elevane høve til å utfalde sine egne skapande evner og vere med og gi dei ei estetisk fostring.

Disse prinsippene fra Læreplanverket for grunnskolen bør også gjøres gjeldende for en framtidig musikk- og kulturskole. Det er også viktig at de skoleslag og instanser som arbeider sammen for å utvikle gode oppvekstvilkår i kommunene har et sammenfallende læringssyn og et likt verdigrunnlag. Samtidig må musikk- og kulturskolene få nedfelt en egen målsetting som ivaretar dette skoleslagets egenart og som bygger broer og allianser til de som musikk- og kulturskolen samarbeider med i kommunen.

Musikk- og kulturskolen må ha aktiviteter og arbeidsmåter som fremkaller undring, refleksjon og kreativitet, aktivitet og skaperglede og som bygger opp selvtillit og som skaper trygghet og tilhørighet. I norsk skoleverk står prinsippet om et likeverdig skoletilbud sentralt. Musikk- og kulturskolene regnes nå som en del av kommunenes samlede opplæringstilbud og derfor bør dette prinsippet også i like stor grad gjelde for musikk- og kulturskolene som for skoleverket ellers.

Musikk og kultur er først og fremst et gode i seg selv, men interessen for kunst og kultur kan gi positive ringvirkninger utover det rent kunstneriske. Musikk- og kulturskolen er en viktig del av kunstopplæringen i lokalsamfunnet. Skolen bør derfor i prinsippet være tilgjengelig for alle interesserte i kommunen. Den bør ha tilstrekkelig kapasitet og inntak av elever bør skje uten bruk av opptaksprøver eller andre former for utvelgelse. Alle søkere bør få plass innenfor et rimelig tidsrom og skolepengene må være så lave at ingen stenges ute av økonomiske grunner. Tilbudet bør være en kombinasjon av sentralisert og desentralisert undervisning. Alle søkere bør få plass innen et rimelig tidsrom og skolepengene må være så lave at alle har råd til å delta. Elevene må tilbys opplæring tilpasset deres egne forutsetninger og interesser. Det vil si at musikk- og kulturskolen må vektlegge kvalitet og samtidig være et tilbud for alle.

6.1.2 Mål for en levende musikk- og kulturskole

Det ideologiske grunnlaget for en levende musikk- og kulturskole bygger på prinsippet om at alle mennesker bør gis mulighet til å oppleve og utøve kunst

og kultur gjennom egen aktivitet og i møte med andre mennesker. Musikk- og kulturskolen kan være med på å styrke selvtilliten og gi glede i livet.

Musikk- og kulturskolen bør derfor inneholde flere kunstfaglige uttrykk, så som: musikk, dans, billedkunst/kunsthåndverk, litteratur, teater, film og video m.m., og også være åpen for eksperimentelle uttrykk. Det må legges til rette for tverrfaglig samarbeid. Elevene skal kunne ha muligheter både til egenutfoldelse og til å møte profesjonelle utøvere innen de ulike fagene. Innholdet i musikk- og kulturskolen må være slik at det gir både inspirasjon til egen utvikling og ferdigheter til kunstutfoldelse.

Ved etablering av musikk- og kulturskoler må kommunene ha det klare målet at musikk- og kulturskolen skal medvirke til at elevene gis de beste muligheter til å utvikle sine musiske og kreative evner og anlegg.

Denne målsettingen forutsetter at musikk- og kulturskolen må være:

- Åpen for alle innbyggere i kommunen.
- Tilpasset opplæring til alle interesserte som ønsker tilbud utover den undervisningen de kan få i skoleverket for øvrig.
- I prinsippet åpen for alle estetiske uttrykk og genre.
- Tilgjengelig og synlig i det kommunale kulturlivet.
- Krav til kvalitet i opplæringstilbudene
- En møteplass for elever og profesjonelle kunstnere.
- Et kunst- og kulturpedagogisk kompetansesenter med støtte- og veiledningsfunksjoner både overfor grunnskolen, skoleverket for øvrig og kulturlivet i kommunen.

6.1.3 Musikk- og kulturskolen som kulturelt kreativitetssenter i kommunen

En musikk- og kulturskole må fungere som et kommunalt opplærings- og kreativitetssenter der alle elevene, på tvers av generasjoner, kan få opplæring og bli kjent med forskjellige kunstformer og kulturuttrykk. Det har vært en overordnet sentral politisk målsetting at alle norske kommuner skal ha en musikk- og kulturskole hvor barn og unge i og utenfor skoletid får utvikle sine sanser og skapende evner. Denne målsettingen er i ferd med å gå i oppfyllelse. Undervisningen må ta utgangspunkt i at alle mennesker har behov for å gi uttrykk for følelser, tanker og fantasier gjennom musikk og andre kunstformer.

Musikk- og kulturskolen må legge forholdene til rette slik at kunst og arbeid med kunst får fremme personlig vekst og utvikling hos elevene og bli en meningsfylt del av deres liv.

Musikk- og kulturskolens aktivitet må derfor ha til hensikt:

- Å utvikle elevenes kunstneriske og skapende evner og fremme deres forståelse og opplevelse av kunst som allmennmenneskelig uttrykksform

- Å utvikle elevenes kunstneriske ferdigheter etter den enkeltes forutsetninger, slik at de kan få en meningsfull og stimulerende fritidsaktivitet og et godt grunnlag for en eventuell senere yrkesutdanning
- Å være en ressurs for det øvrige skoleverket og kulturlivet i arbeidet med å gi opplæring i og å fremme forståelse og interesse for kunst i lokalmiljøet.

Dette kan oppnås ved:

- Å støtte og styrke førskolebarns mulighet for estetisk utvikling og modning
- Å gi undervisning innen et vidt spekter hvor både bredde og kvalitet blir ivarettatt
- Å støtte grunnskolens undervisning i praktisk- estetiske fag og kulturaktiviteter.
- Å bidra til å styrke kunstfagopplæringen i den videregående skolen
- Å gi støtte til andre institusjoner/skoler der kunstuttrykk blir brukt som et ledd i elevenes utvikling
- Å styrke musikk- og kulturoplæringen i nærmiljøet.
- Å tilby gode muligheter for samspill/kammermusikk og samarbeidsmuligheter på tvers av disiplinene
- Å forberede elever til høyere kunstutdannning og annen yrkesmessig utdanning der ulike former for kunst utgjør en vesentlig del
- Å medvirke til at elevene deltar i kulturlivet i lokalmiljøet
- Å søke best mulig samarbeid med institusjoner og organisasjoner innen kunst- og kulturområdet.

6.1.4 Særlig om forholdet til det obligatoriske skoleverket.

I de fleste kommunene har musikk- og kulturskolene hatt et mer eller mindre nært samarbeid med grunnskolen. Dette samarbeidet er det tidligere oppfordret til gjennom dokumenter fra statlige myndigheter og i veiledninger fra Kommunenes Sentralforbund. Samarbeidet er nå pålagt gjennom lovformuleringen om kommunal musikk- og kulturskolevirksomhet i Opplæringsloven. Musikk- og kulturskolene har i lang tid hatt som et av sine mål å være en ressurs for det øvrige skoleverket, dvs. å knytte til seg musikk-, kunst- og kulturfaglig personale som også kan undervise i grunnskolen. Dette kan være som lærere i den ordinære undervisningen i kunstfagene eller som en tilleggsressurs til grunnskolens eget opplegg og bemanning.

Det konkrete samarbeidet har i stor grad bestått av:

- Felles bruk av rom og utstyr
- Musikk- og kulturskolens lærere som tilleggsressurs enten knyttet til ordinær undervisning eller i forbindelse med ulike prosjekter

- Medvirkning av musikk- og kulturskolens lærere og elever på skolekonserter og tilstelninger av ulike slag
- Samarbeid om lokale læreplaner og undervisningsopplegg, og om organisering av musikk- og kulturskolevirksomheten innenfor den ordinære skoledagen.
- Felles kurs- og planleggingsdager.

Utviklingsprogrammet «Positivt skolemiljø» og andre prosjekt på dette området har bidratt til et samarbeid mellom de to skoleslagene som har gitt store ringvirkninger.

Arbeidsgruppen ser at det i den videre utviklingen av musikk- og kulturskolene er naturlig å bygge videre på de erfaringer som er gjort i en del kommuner når det gjelder samarbeid mellom ulike skoleslag. Samtidig må kommunene ut fra de endrede forutsetningene på dette området, som ligger i den nye lovbestemmelsen, søke å finne nye samarbeidsmodeller.

Det må i tillegg utarbeides strategier for spredning av informasjon om erfaringer og kunnskap som er vunnet gjennom de enkelte kommunenes egenutvikling og gjennom utviklingsprosjektene.

6.1.5 Læreplaner og veiledende håndbøker.

Læreplan

”Læreplaner” for musikk- og kulturskoleundervisning har i det alt vesentligste være de læreplaner som ligger innbakt i instrumentskoler, eller læreplaner slik den enkelte lærer har utviklet den for seg selv og sine elever. I 1989 utviklet KS en Rammeplan for kommunale musikkskoler. Denne rammeplanen var ment som en felles ideologisk plattform for kommunene å drive sin musikkskole etter.

Rammeplanen var utviklet i nært samarbeid med brukerne, de aktive pedagogene i musikkskolene. KS sier i forordet at rammeplanen definerer musikkskolens innhold og virkefelt overfor

- *kommunene*, som skal ta avgjørelsen om å opprette kommunal musikkskole eller revurdere igangværende drift.
- *musikkpedagogene*, slik at disse får et ideologisk fundament for sin undervisning.
- *utdanningsinstitusjoner for musikkpedagoger*, slik at de kan innrette undervisningen best mulig mot brukerne.
- *samfunnet for øvrig*, slik at de menneskene musikkskolen skal betjene får god informasjon om hva musikkskole egentlig er, og hva som kan forventes av dette skoleslaget.

Selv om denne rammeplanen er utarbeidet isolert sett for musikkskoler, mener arbeidsgruppen at intensjonene i planen vil kunne videreføres selv om musikkskolene utvides til musikk- og kulturskoler. Rammeplanen kan være en del av grunnlaget for et tilsvarende planverk for det utvidede skoleslaget og arbeidsgruppen forutsetter at arbeidet med dette blir igangsatt.

Håndbøker

K-rapport nr 2/85 fra KS.

Denne rapporten inneholder den første sentrale veiledningen om hvordan musikkskoler kan organiseres. I tillegg til målformulering for skoleslaget inneholder dokumentet veiledninger om:

- Organisering, styring og administrasjon
- Undervisning, herunder veiledninger vedrørende undervisningens lengde og beregning av undervisningstid til ulike elevgrupper
- Økonomi, herunder elevenes egenbetaling og et øremerket statstilskudd.

Veiledningene i K-rapporten er godkjent av styret i KS som «nyttig veiledning på det praktiske plan»

Håndbok for kommunale musikkskoler

Den første håndboken ble utarbeidet av KS i 1986 i et nært samarbeid med daværende Norsk Musikkskoleråd. Håndboken førte videre de forslagene til organisering som K-rapport nr. 2/85 hadde skissert. I tillegg hadde håndboken betydelig mengde stoff vedrørende administrering av musikkskoler.

Håndboken kom i et 2. opplag i 1994. Denne utgaven gikk mye lenger i å gi konkret veiledning vedrørende praktisering av avtaleverket som gjelder for personalet i musikkskolene samt praktiske råd om administrering av skolene.

Kulturskolehåndboka

Kulturskolehåndboka –*hvordan etablere og utvikle kommunale kulturskoler* er utarbeidet av Norsk Kulturråd i samarbeid med Norsk Musikk- og Kulturskoleråd. Håndboka trekker opp erfaringer, eksemplifiserer og gir råd til kommuner om utviklingsprosesser fra musikkskole til kulturskole. Boka omtaler områder som skoleslagets innhold, økonomi og organisering.

6.2 Generelt om faglig innhold i en musikk- og kulturskole

De framtidige musikk- og kulturskolene må selvsagt føre videre det faglige innholdet både fra musikkskolene og kunstscolene. Det er Stortingets forutsetning at skoleslaget skal inneholde begge de to hovedgenrene. I de fleste kommunene vil dette i praksis si at den eksisterende musikkskolen må utvides til også å omfatte opplæring i andre kunstformer enn musikk. Hvilke andre

tilbud dette skal gjelde blir det opp til den enkelte kommune å avgjøre. Arbeidsgruppen drøfte dette nærmere i pkt. 6.3 og pkt. 7.2.

6.2.1 Særlig om musikk- og kulturskoler i små kommuner (Dvs. kommuner med folketall under 2000 innbyggere).

Mange av kommunene i landet er små med hensyn til antall innbyggere, men store i geografisk utstrekning og med til dels vanskelig infrastruktur. Disse kommunene har ofte andre og til dels langt større utfordringer enn mer folkerike og kommunikasjonsmessig enklere kommuner med hensyn til opprettelse og drift av musikk- og kulturskole.

Desentralisert undervisning.

Disse kommunene opplever ofte et dilemma når det gjelder spørsmål om opprettholdelse av en distriktsprofil i musikk- og kulturskoletilbudet. På grunn av behovet for bevaring og utvikling av kulturen i grendemiljøene vektlegges verdien av at elevene får undervisning på sin egen skole, som i regelen er relativt nær hjemmet. Skolene er ofte små enheter med begrenset elevtilgang og pedagogiske miljø. En overdreven vektlegging av prinsippet om desentralisert undervisning vil i slike tilfeller kunne føre til begrensede opplæringstilbud og færre muligheter for sosialisering gjennom ulike former for samarbeid .

Lærerkrefter

I små kommuner med begrenset elevtilgang er det naturlig nok også problemer med å legge til rette for at undervisningsstillingene blir store og interessante nok for lærere med spisskompetanse i enkeltdisipliner. Lærere som skal arbeide under slike rammebetingelser, bør ha kompetanse til å undervise i flere ulike disipliner. Dette er nødvendig for å få til stillinger som er så store at de kan gi levelige inntekter til arbeidstakerne. Musikk- og kulturskolene i disse kommunene bør dessuten ha en profil som bygger på det bestående av kunst og kultur i lokalsamfunnet og gjerne med lokale kulturbærere som lærere. Dette har vist seg mange steder å fungere godt og gir gode resultater både kulturelt og kunstnerisk. Likevel vil det også her oppstå et dilemma når elevene ikke kan føres videre av de lokale lærerkreftene. Her må det da søkes samarbeid med musikk- og kulturskoler i nabokommuner for at talentfulle elever skal kunne tilbys opplæring på sitt nivå.

Interkommunale løsninger

For små kommuner kan det ofte gi gode løsninger å inngå forpliktende interkommunalt samarbeid om musikk- og kulturskoletilbudene. Samarbeidet kan omfatte administrasjon, organisering og felles bruk av lærerkrefter. Slikt samarbeid kommunene imellom kan organiseres på ulike måter. Det finnes i dag gode eksempler på flere løsningsmodeller.

Nærhet til beslutningstakere og politisk miljø.

Selv om de små kommunene synes å ha mange ekstra utfordringer i forhold til større kommuner, finnes det også fordeler. Det kan bl.a. være nærhet til de besluttende organ i kommunen eller nærhet til politiske miljø, noe som gjør beslutningsprosessene enklere. Små kommuneenheter skaper gjerne en bedre og tettere kontakt mellom innbyggerne. Dette kan være en fordel for både musikk- og kulturskolen og fritidskulturlivet i kommunen.

6.2.2 Særlig om musikk- og kulturskoler i storbyene.

St.meld. nr 11 (1990-91) og St.meld. nr 11 (1991-92) om storbyene i Norge omfatter byene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. Her slås det fast at storbyene spiller en viktig rolle i regional og nasjonal utvikling.

Kulturlivet i storbyene står i en særstilling. Stor befolkningstetthet gir mulighet for et bredt spekter av spesialiserte kulturaktiviteter. Storbyenes hovedrolle er knyttet opp mot profesjonelle utøvende aktiviteter (teater, gallerier, museer, symfoniorkestre, freelance-miljø, utdanningsinstitusjoner), men vil på grunn av sitt varierte befolkningsmønster også inneha viktige funksjoner når det gjelder impulsutvikling fra bl. A. innvandrermiljøene.

Storbyene har så vel ressurser og muligheter som problemer og utfordringer som ikke er direkte sammenlignbart med landets øvrige kommuner. Storbyene kjennetegnes bl.a. av svake sosiale nettverk og utsatte ungdomsmiljø. Det legges derfor vekt på å styrke nærmiljøene. Et differensiert musikk- og kulturskoletilbud i nærmiljøene forventes å ha forebyggende effekt i tillegg til sin egenverdi.

Som følge av storbyenes kulturelle infrastruktur som særlig kjennetegnes av et profesjonelt kunst- og kulturliv og høyere utdanningsinstitusjoner, har musikk- og kulturskolene i de største byene innarbeidet en praksis med storbykonferanser. I dette samarbeidet deltar i tillegg til de byer som er nevnt i "storbymeldingen" også Kristiansand, Tromsø, Sandnes og Bærum. Storbyene er naturlige møtesteder. Utdanning og forskning på universitet og høyskoler med utvikling av nettverk og stimulering av faglig samarbeid og integrering fremheves som viktige midler til ressursutnyttning.

Nærhet og tilgjengelighet gir storbyene fortrinn som lokaliseringssted for kulturvirksomhet. Storbyene fungerer som "importhavner" for nye ideer og teknikker, og viktig kompetanseutvikling skjer innen virksomheter i byene bl.a. på grunn av fordelene ved samlokalisering.

Storbymeldingen slår fast at storbyene har klare forpliktelser som går langt utover lokale forhold gjennom å gi og å utvikle et vidt og nyansert tilbud både i byene og regionen. Musikk- og kulturskolene i storbyene bør utvikles til

regionale institusjoner i et nasjonalt nettverk (Norgesnett), og stimuleres til å bli levende møtesteder og knutepunkt for opplevelse og kunnskapsformidling.

Noen kommuner har utviklet et "lørdagsskoletilbud". Med Lørdagsskole menes et utvidet undervisningstilbud for spesielt interesserte og talentfulle elever som behøver utfordringer ut over det de kan få i den ordinære musikk- og kulturskolen. Opptak til dette tilbudet skjer på grunnlag av opptaksprøve. Slike tilbud finnes blant annet i Bærum og Trondheim. Arbeidsgruppen ser klart at utviklingen av "Lørdagsskole kan være knutepunkt og betjene kommunene i distriktet omkring. Derfor må lørdagsskoletilbudene være åpne for deltakelse fra elever også utenom vertskommunene.

6.3 Musikk- og kulturskolens ulike avdelinger

Uansett skolestørrelse vil musikk- og kulturskolen komme til å inneholde to hovedavdelinger, en for musikk og en for andre aktiviteter. Ved de eksisterende musikk- og kulturskolene er musikkaktivitetene enten det eneste eller det mest utbredte undervisningstilbudet.

Musikkavdelingen vil også i framtiden derfor omfatte i hovedsak følgende tilbud, selvsagt mer eller mindre i forhold til skolens størrelse og de lokale prioriteringene:

- Musikk for førskolebarn, så som Musikk i livets begynnelse, Musikk i barnehager/Musikkbarnehager, Instrumentopplæring på tilpassede instrumenter.
- Instrumental- og vokalopplæring for barn, unge og voksne.
- Samsang- og samspilltilbud av ulik slag.
- "Lørdagsskoletilbud" for spesielt interesserte og talentfulle elever.

Det normale er at elever som starter på et eller flere instrumenter/ aktiviteter holder på med denne undervisningen over et visst tidsrom, - eller så lenge de ønsker å motta undervisning. Det er sjelden at elever "hopper fra det ene til det andre".

Kulturavdelingen er den avdelingen ved musikk- og kulturskolene som gir undervisning i alle andre emner enn musikk, så som:

- Billedkunst/Kunsthåndverk
- Film/Video
- Drama/Teater/Skrivekunst
- Dans
- Nye medier

Utvidelse av tilbudene legger til rette for utstrakt bruk av tverrfaglighet i undervisningen. Fra naturens side har barn et sanseapparat som tar i mot alle

slags inntrykk uten å sortere dem i bestemte fagområder. Praktiske tverrfaglige undervisningsmodeller må utvikles på grunnlag av den kompetansen en har i musikk- og kulturskolen og barnas interesser.

Det er svært viktig for skolene i framtiden at disse avdelingene samarbeider tverrfaglig og på den måten naturlig danner den helheten musikk- og kulturskolen må være.

Ved musikk- og kulturskolene ligger forholdene også vel tilrette for prosjektarbeid som arbeidsmetode.

Ved skoler som er så store at det opprettes lederfunksjoner under rektornivå, kan disse lederfunksjonene knyttes til de ulike avdelingene.

Da de tidligere musikkskolene er utbredt i et langt større omfang enn kunstscolene og andre aktiviteter enn musikk i dag utgjør ca 10% av musikk- og kulturskolenes aktiviteter, er det rimelig å anta at musikkaktivitetene i overskuelig framtid vil dominere i det totale aktivitetsbildet. Etter hvert som de andre tilbudene blir tilgjengelige, er det grunn til å tro at fordeling av elevplasser i de ulike avdelingene vil jevne seg noe ut.

6.4 *Organisering av skolene. Administrativ og politisk styring*

De fleste musikk- og kulturskolene er politisk og administrativt forankret i skoleetaten. Begrunnelsen for å forankre musikk- og kulturskolene i tilknytning til skoleverket har bl.a. vært mulighetene dette har gitt for å gjøre samarbeid med skole og barnehager enklere i så vel planarbeid som praksis.

Om lag 10 % av musikk- og kulturskolene er forankret i kulturetaten. Kunstscolene er praktisk talt alle knyttet til kulturetaten.

I løpet av de siste 6-8 årene har svært mange kommuner omorganisert både sitt politiske og administrative styringssystem. Dette har i praksis ført til at virksomheter som tidligere var egne etater, er nå deler av større, og langt mer omfattende enheter.

Kommunene er forskjellige og mange kommuner har omorganisert sin administrasjon ut fra lokale behov. Det kan skape en viss forvirring for musikk- og kulturskolene, som tidligere tradisjonelt har tilhørt enten skole- eller kulturetaten, nå å tilhøre etater som en tradisjonelt ikke forbinder verken med opplæring eller kultur. Musikk- og kulturskolen, som institusjon, må derfor markere seg og tydeliggjøre sin egenart. Samtidig må skolen være åpen for samarbeid med andre aktører det tidligere ikke har vært tradisjon å innledet samarbeid med. Det tenkes her bl.a. på den tradisjonelle tekniske etat med sitt ansvar for iverksetting av plan- og bygningslovens bestemmelser knyttet til

barn og unge. Videre bør det være naturlig å samarbeide med sosialetaten, spesielt med tanke på tilrettelegging av tilbud til personer med spesielle behov.

Når det gjelder samarbeid ut over det lokale politiske systemet, vil arbeidsgruppen komme tilbake til dette under pkt. 6.7.

Musikk- og kulturskolen må uansett politisk organisering i den enkelte kommune, være forankret i det politiske systemet. I den utviklingsfasen som de fleste musikk- og kulturskolene i nær framtid står overfor, er det viktig at kommunens øverste politiske organer har lett tilgang på informasjon om den utviklingen som til enhver tid skjer. Det beste vil være å legge til rette for en politisk linje fra musikk- og kulturskolen til formannskapet.

Musikk- og kulturskolene har opprettet sin egen interesse- og utviklingsorganisasjon, Norsk Musikk- og Kulturskoleråd. Jfr. Pkt. 5.2.3. I følge organisasjonens egne lover, som for øvrig er utarbeidet etter mønster av KS sine lover, er det kommunene som er medlemmer av denne organisasjonen. Det er å ønske at kommunepolitikere vil se at det arbeidet som denne organisasjonen gjør med hensyn til videreutvikling av musikk- og kulturskolene som politisk interessante oppgaver å engasjere seg i. Organisasjonen selv ønsker kommunepolitikere til sine landsmøter for å få den nødvendige politiske tyngde en slik organisasjon bør ha, og for at saker kan få en politisk vurdering og vedtak fattes deretter.

6.4.1 Ledelse av musikk- og kulturskolen

Det veiledningsmaterialet som tidligere er utarbeidet for kommunale musikkskoler påpeker at hver musikkskole må ha tilsatt rektor/ansvarlig ledelse. (Kommunal rapport 2/85).

For å få til en målstyrt skole med sterkere arbeidsgiveransvar, og for å få gjennomført aktuelle reformer som overgang fra ren musikkskole til musikk- og kulturskole, Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen - L-97, m.v, er det nødvendig å styrke ledelsen av musikk- og kulturskolene. Dette er likevel ikke til hinder for at skoleledelsen kan organiseres på ulike måter fra mellomstore og store kommunene til de aller minste med rundt 1000 innbyggere.

En skoleleder bør primært tilsettes for å lede virksomheten og i tillegg til ledelse gjøre annet arbeid så langt tiden strekker til.

Musikk- og kulturskolens leder må ha ansvar for måloppnåelse ved egen virksomhet på samme måte som andre ledere. For å tilfredsstille kommunenes behov for høye stillingsprosjenter, og der det ellers ligger til rette for det, kan kommuner gå sammen om felles ledelse av sine musikk- og kulturskoler som en form for interkommunalt samarbeid.

For å følge opp denne prosessen må lederne i musikk- og kulturskolen få del i kommunens generelle lederopplæring og den lederopplæringen som ellers gis

til skoleledere. Lederen for musikk- og kulturskolen vil kunne få en funksjon i kommunen som brobygger mellom grunnskolen, fritidskulturlivet og musikk- og kulturskolen.

Arbeidsgruppen ser det som særlig viktig at den personen som skal samordne alle de ulike interessene i en musikk- og kulturskole, må i tillegg til sin faglige ballast være en dynamisk og dyktig leder.

Ved små musikk- og kulturskoleenheter, der den samlede aktiviteten er svært begrenset, f.eks. under 1-2 årsverk, mener arbeidsgruppen at administreringen av virksomheten kan vurderes samordnet med andre lederfunksjoner i kommunen.

6.5 Personalet og personalbehov

Etterhvert som musikkskolene vokste fram på 1980-tallet viste det seg at utdanningsinstitusjonene for musikere og musikkpedagoger til en viss grad tilpasset seg den nye situasjonen med sterkt økende behov for musikkfaglig personale. En del institusjoner synes å ha maktet denne tilpassingen langt bedre enn andre.

Kommunene er i kraft av sitt avtaleverk i utgangspunktet forpliktet til å organisere virksomheten til så store stillinger som mulig og helst hele stillinger. I musikkskolene har dette vært nærmest illusorisk av flere grunner. Bl.a. det faktum at folketallet i en stor del av kommunene tilsier at det totalt er et svært begrenset elevgrunnlag. Når dette elevgrunnlaget skal fordeles over flere aktiviteter, blir de enkelte fagene mange steder svært små. Arbeidsgruppen har i denne sammenhengen ikke vurdert lærerkrefter knyttet til samarbeidsparter i lokalmiljøet.

Arbeidsgruppen har foretatt en undersøkelse som bl.a. viser antall lærere tilsatt i musikk- og kulturskoler i ulike stillingsstørrelser. Undersøkelsen er foretatt i september/oktober 1998.

Stillingsstørrelse	Antall lærere	Antall lærere i %
< 30%	2.492	52,5 %
31% < 50%	804	16,9%
51% < 70%	425	9,0%
71% < 99%	313	6,6%
100%	708	14,9%
Til sammen	4.742	100,0%

Kilde: Datainnhenting i anledning utredningen

I den samme undersøkelsen kom det fram at **333** av de i alt 4.742 lærerne hadde utøvende musikervirksomhet tillagt stillingen sin.

En lignende undersøkelse for kunstscolene viser de samme trekkene som i musikk- og kulturskolene.

Stillingsstørrelse	Antall lærere i %
10 % <	50 %
10 – 15 %	17%
15 – 36 %	22 %
36 – 50 %	11 %
SUM	100 %

Kilde: Datainnhenting i anledning utredningen

Undersøkelsene viser at selv om kommunen i sitt avtaleverk har som mål å organisere sin virksomhet i størst mulig stillinger, om mulig i hele stillinger, har dette ofte vært vanskelig å få til innenfor denne virksomheten. Arbeidsgruppen ser at dette kan begrunne seg i minst to ulike forhold. Det ene er at mange kommuner er så små at selv om alle som ønsker musikk- og kulturskoleundervisning får det, blir elevmengden likevel liten og behovet for pedagogisk personale tilsvarende.

Et annet forhold er at kommuner tilbyr undervisning på så mange områder at det bare blir små elevgrupper på de ulike områdene.

Arbeidsgruppen ser det som et problem at musikk- og kulturskolelærere tilbys stillinger som er så små at det blir umulig å ha dette yrket som levebrød. En del samordning med andre etater i kommunen kan være et alternativ og på samme måte samarbeid med andre kommuner. Det vil likevel være en grense for hvor mye som kan samordnes samtidig med at arbeidstakerne har en arbeidssituasjon de med rimelighet vil kunne beherske.

Et av alternativene arbeidsgruppen ser, er at kommunen velger hvilke aktiviteter musikk- og kulturskolen skal tilby og søke å organisere så store stillinger som mulig ut fra det.

En del kommuner har som et ledd i å rekruttere kvalifisert personale, opprettet en eller flere interkommunale stillinger. Derved har de som er blitt tilsatt blitt tilbudt store nok stillinger til at dette har kunnet gi en inntekt å leve av.

Arbeidsgruppen er kjent med at det enkelte steder oppleves som problematisk med ulike avtaleverk for personalet i musikk- og kulturskoler og personalet i

det øvrige skoleverket. Arbeidsgruppen vil i den forbindelse peke på de bestemmelsene som finnes i det kommunale avtaleverket for å rekruttere og beholde arbeidstakere.

6.5.1 Musikk- og kulturskolene som ledd i et samarbeidssystem. Kompetansebehov for personalet.

Musikk- og kulturskolene inngår både i et horisontalt og vertikalt samarbeidssystem. Skolene må derfor arbeide med to mål for øyet samtidig.

I det horisontale systemet inngår barnehager, grunnskolen, videregående skole, det lokale musikk- og kulturlivet.

I det vertikale systemet inngår musikk- og kulturfaglig opplæring fra begynnerstadiet til høyeste mulige nivå. Dette er et faktum de institusjonene som utdanner lærerpersonalet til musikk- og kulturskolene må ta hensyn til.

Dersom musikk- og kulturskolene også skal kunne fungere etter disse forutsetningene, setter det visse krav til både ledere og lærere. Det er behov for velkvalifiserte musikk- og kulturskolelærere. De må ha den innsikt og faglige kompetanse som skal til for å gå inn i et nært samarbeid med andre skoleslag og det lokale musikk- og kulturliv. Uansett reell eller formell kompetanse er det nødvendig at lærerne har en forankring i skoleslagets ideologi. Ledelse og lærere ved musikk- og kulturskolene må kunne:

- Utvikle og fornye seg i en kontinuerlig læringsprosess.
- Gi undervisning til elever fra begynnernivå til viderekommende nivå.
- Dirigere og instruere grupper/ensembler i skole, musikk- og kulturskole og det lokale musikklivet.
- Delta som selvstendige kunstnere eller i samarbeid med det lokale musikk- og kulturliv og være gode forbilder for sine elever
- Medvirke til tverrfaglig virksomhet.
- Tilrettelegge, arrangere og eventuelt komponere musikk for ulike grupper.
- Lede og veilede i musikk- og kulturskolens daglige drift, herunder utviklingsarbeid.
- Fungere profesjonelt innenfor musikk- og kulturskolens egne arbeidsoppgaver og i de arbeidsoppgavene som oppstår i samarbeidsfeltet mellom musikk- og kulturskole, grunnskole og lokalt kulturliv. Dette gjelder både som utøver og lærer/instruktør.
- Skape fagmiljø med trivsel.
- Fungere på en profesjonell måte innen ulike former for prosjektarbeid.

Det vil være en umulighet at en enkelt person eller noen få skal kunne dekke hele spekteret ut fra dagens situasjon og krav. Ideelt sett trengs et allsidig sammensatt fagmiljø som samlet kan løse de aktuelle oppgavene.

De fleste arbeidsoppgavene i musikk- og kulturskolen vil ennå lenge være knyttet til musikkopplæring og utøving. Det vil derfor være av avgjørende betydning at lærerne har en trygg plattform i ferdigheter på (minst) ett fagområde/instrument og sikker metodisk innsikt og erfaring. Lærere innenfor billedkunst og kunsthåndverk arbeider i sin utdanning med flere ulike teknikker og uttrykksmåter og har på den måten en bredere plattform for sitt arbeid i musikk- og kulturskolen.

Andre forhold som påvirker kvalifikasjonskravet til musikk- og kulturskolens lærere kan være:

- Åpent elevopptak som gir store ulikheter i interesse og opplæringsbehov i elevmassen
- Økte krav om samarbeid med andre instanser og etater om tilrettelegging og utvikling av barns og unges totale oppvekst- og opplæringsmiljø
- Større tilgang på innspilt musikk av mange slag med kvalitet og generelt økt krav til kvalitet
- Større tilgang på kunstuttrykk som dans, drama og bildende kunst gjennom media
- Større tilgang på instrumenter med ny teknologi, nye virkemidler og bruksmuligheter
- Større krav til genrebredde
- Eksperimentell kunst
- Møte med fremmede kulturer i nærmiljøet

Kompetanseutvikling

Når nå musikkskolene er inne i en utviklingsfase fra rene musikkdisipliner til et innhold med bredere kultursatsing, blir behovet for kvalifiserte lærere enda mer påkrevet. De nye disiplinene i skoleslaget har generelt svakere rekruttering av lærere enn musikkdisiplinene har hatt. Erfaringene med lokale kunstnere og kulturbærere som lærere er overveiende positiv, men mangelen på utdanningstilbud i kunstpedagogikk gjør at mange føler seg noe utrygge i en undervisningssituasjon. De ressursene disse representerer er imidlertid verdifulle og viktige faktorer dersom dette skoletilbudet skal gi tilsiktet virkning i kommunene. Her må kommunene se på hvilke muligheter som kan ligge i kompetansefremmende tiltak også for denne gruppen lærere. Dette er i tråd med departementets handlingsplan for kompetanseutvikling.

6.6 Særlig om forholdet til barnehage, skolefritidsordninger og fritidskulturlivet.

Musikk- og kulturskolene i de fleste kommunene har gjennom lange tider hatt et samarbeid med øvrige lokale aktører som arbeider til beste for barn og unge.

Barnehagene

Da barnehager ennå ikke var særlig utbygget i mange kommuner, fungerte musikk- og kulturskolens musikkbarnehager som de eneste kommunale tilbud til barn i denne aldersgruppen. Etter hvert som antall barnehager er økt, både kommunale og private, har musikk- og kulturskolene i mange kommuner innledet et samarbeid med barnehagene og tilbyr musikkundervisning som en del av det ordinære barnehagetilbudet. Etter det arbeidsgruppen kjenner til, er dette en ordning som fungerer svært godt. Den fører til at de foreldrene som ønsker et slikt tilbud til sine barn, får det, samtidig som barnehagetilbudet blir mer beriket. Når det gjelder andre kunst og kulturuttrykk har kunstscolene i de senere år bidratt til utvikling av samarbeidstiltak med barnehagene av ulik art.

Skolefritidsordningene

Ved opprettelse av skolefritidsordninger (SFO) i kommunene ble det mange steder etablert et nært samarbeid mellom musikk- og kulturskolen og skolefritidsordningen. Musikk- og kulturskoleelever fikk tilbud om undervisning mens de oppholdt seg i SFO og slapp derved reise tilbake til skolen senere på dagen for å få denne opplæringen. Musikk- og kulturskolene og kunstscolene har også samarbeidet nært med SFO når det gjelder å tilrettelegge spesielle tilbud utover musikk. Her har også kunstscolene, for de kommuner det gjelder, vært med på å utvikle gode samarbeidsordninger. Dette er et samarbeid som arbeidsgruppen anbefaler videreført og videreutviklet.

Kirkens kulturarbeid

Før opprettelsen av musikkskoler i kommunene på begynnelsen av 1970-tallet, var organistene som oftest de eneste profesjonelle musikerne i kommuner utenfor de store byene. Organistene drev sitt kulturarbeid innenfor menighetene både som korledere og som utøvende kirkemusikere og orkesterledere. Organistene var også de eneste profesjonelle instrumentallærerne mange steder. Ved framveksten av musikkskoler fortsatte det kirkemusikalske kulturarbeidet med støtte fra musikkskolene, eller organistene i kommunen gikk inn i musikkskolens lærerstab. Kirkens kulturarbeid er en viktig del av det totale kulturarbeidet som drives i kommunene og samarbeidet mellom musikk- og kulturskolene og de enkelte menighetene eller fellesrådet bør etter arbeidsgruppens mening fortsette og bør kunne utvikles også for andre kunstformer enn musikk.

Musikkorpsene

Utviklingen av musikk- og kulturskoler i kommunene har bygget på lokale behov og lokale samarbeidsrelasjoner. Arbeidsgruppen ser imidlertid at det mange steder er samarbeidet med musikkorpsbevegelsen som er det mest fremtredende. I mange kommuner er det faktisk ønske om utvikling og vekst i skolekorpset som har vært grunnlaget for opprettelse av musikk-skole.

Samarbeidet mellom musikk- og kulturskoler og musikkorps gjelder først og fremst kjøp/salg av dirigent- og instruktørtjenester. I enkelte kommuner utgjør slikt samarbeid i omfang nesten like mye som musikk- og kulturskoleaktiviteten for øvrig. Samarbeidet skjøt virkelig fart da Staten i sine kriterier for tilskudd innrømmet tilskudd også for de tjenester musikk- og kulturskolene selger til det lokale musikklivet.

For korpssene, som tidligere for en rimelig penge hadde benyttet de dyktigste korpsmusikerne til instruktører, ble dette imidlertid en betydelig utgiftsøkning. Likevel ønsket korpssene samarbeid med musikk- og kulturskolene om instruktører til samspillaktivitetene og at skolen også skulle ta seg av opplæringen. Korpssene så på dette som en kvalitetsheving og en kvalitetssikring. Nye elevgrupper søkte på denne måten til musikk- og kulturskolene og antall elevplasser økte betydelig der ordningen ble iverksatt samtidig som rekrutteringen til korpssene ble bedre.

En del kommuner ser korpsaktiviteten som så viktig og nyttig i barne- og ungdomskulturelt arbeid at de tilbyr dirigenttjenester praktisk talt vederlagfritt.

Synet på læring har endret seg i løpet av de siste 20 til 30 år i korpsmiljøene så vel som i musikk- og kulturskolene. Det benyttes etter hvert mer lekpreget opplæring og opplæring som i større grad er tilpasset den enkelte elev etter vedkommendes behov på sitt eget nivå. Dette sammenfall i læringssyn er viktig for at samarbeidet skal kunne utvikle seg videre både lokalt og regionalt.

I mange kommuner og regioner trekkes skolekorpssene inn i bredere samarbeidstiltak med både musikk- og kulturskole og grunnskole. Grunner til dette er å kunne utnytte de ressursene de ulike aktørene har til sammen, både når det gjelder lærere og instruktører og materiell. Det kan også være et ledd i å trekke skolekorpsets aktivitet nærmere grunnskolen og integrere deler av korpsets opplæring i grunnskolens aktiviteter i ulike fag.

Samarbeid om dirigent-/instruktørtjenester er også etablert i forhold til lokale orkestre og lokale kor.

Arbeidsgruppen har registrert at det har hersket en del usikkerhet med hensyn til hvem som har det reelle arbeidsgiveransvaret for instruktører og dirigenter

til fritidsmusikklivet i de tilfeller lag og foreninger tilsetter disse selv, men kommunen gjennom musikk- og kulturskolen foretar utlønning og skattetrekk.

Etter vanlige arbeidsrettsregler er det den instansen som har tilsettingsmyndighet som også har det formelle arbeidsgiveransvaret. Det praktiske arbeidet med utlønning vil i denne sammenheng være underordnet.

Samarbeidet mellom musikk- og kulturskolen og fritidsmusikklivet har vært sterkt relatert til det øremerkede statstilskuddet til virksomheten. Etter at de nye og strengere bestemmelsene om midlertidig tilsetting ble tatt inn i Arbeidsmiljøloven, har musikk- og kulturskolene vært restriktive med å tilsette personale som skal ha som arbeidsoppgave å utføre dirigenttjeneste i det lokale musikklivet hvor koret, korpset eller orkesteret står fritt til å si opp kontrakten med musikk- og kulturskolen om kjøp av dirigenttjenester. Arbeidsgruppen ser ikke at det kan gjelde andre regler her enn ellers i arbeidslivet.

Arbeidsgruppen er imidlertid kjent med lovforarbeidene i forbindelse med endring av arbeidsmiljølovens § 58A, punkt 1 e) og ser det slik at samme argumentasjon kan legges til grunn for at tilsvarende bestemmelse kan gjøres gjeldende i forhold til dirigentarbeid i kor, korps og orkester.

Skoleorkestrene

En del større skoler, særlig i byene, har egne skoleorkester. I de fleste tilfellene vil dette si strykeorkester. Disse orkestrene organiserte til å begynne med egne orkesterskoler, men opplæringen ble etter hvert overtatt av musikkskolene. De fleste skoleorkestrene i dag er samspilltilbud for musikkskoleelever i distriktet. Samarbeidet mellom musikk- og kulturskolen og skoleorkestrene, fungerer for det meste ved at en av musikk- og kulturskolens strykelærere er leder for orkesteret. I mange mindre og mellomstore kommuner er det organisert lignende samspilltilbud og ofte organiseres dette av musikk- og kulturskolen selv.

Fritidskulturlivet for øvrig

Når det gjelder fritidskulturlivet for øvrig er det ikke lange tradisjoner for samarbeid. Utfordringene er her derfor desto større. I de kommunene der det er utviklet kunstsikoler er det høstet gode erfaringer med samarbeid med lokale kunstnere og kulturbærere, kunstforeninger og grunnskolen. For å nå målene om et bredere kulturinnhold i musikk- og kulturskolene må skolene aktivt søke nye forbindelser og bygge nye relasjoner. Her kan det være ulike mål og ulike metoder fra kommune til kommune og fra landsdel til landsdel alt etter behov, tradisjon og kultur.

I arbeidet med opprettelse av nye eller videreutvikling av eksisterende musikk- og kulturskoler er det allikevel nyttig å føre utviklingen steg for steg, som det ble gjort de fleste steder under fremveksten av musikkskolene. Kommunene er

bedre tjent med en langsiktig planlegging og oppbygging av tilbudet enn å få en skole som raskt vokser frem men som kanskje ikke i tilstrekkelig grad er fundamentert i realistiske muligheter og behov.

I iveren etter å bygge samarbeidsrelasjoner mellom det offentlige musikk- og kulturtilbudet og fritidskulturlivet må vi også i det videre være oppmerksom på verdien av langsiktig og møysommelig tilpassede dagnadsnettverk som er bygd opp i kommuner og deler av kommuner. Her tenkes nettverk så vel i støtteapparatet som i selve aktiviteten. Dette er verdier som fortsatt er nødvendig for at det lokale fritidskulturlivet skal kunne bestå og utvikle seg videre i bredde og med kvalitet. Det er derfor viktig at det prøves ut modeller for hvordan slike samarbeidsforhold kan bygges opp, og på hvilke områder de best kan ha utviklingsmuligheter. Det må som tidligere være de enkelte musikk- og kulturaktivitetenes ansvar å stå for egen rekruttering og drift samtidig som at samarbeidstiltakene er med å beriker det innholdsmessige for alle impliserte parter, både faglig og sosialt.

Arbeidsgruppen ser at behovet for samordning av ressurser og forening av krefter regionalt og lokalt. Dette gjelder så vel fra et barne- og ungdomskulturelt som fra et utdanningspolitisk ståsted. Det er gjennomført og gjennomføres allerede en del tiltak og prosjekter med tanke på utvikling av samarbeidsrelasjoner på feltet. Informasjon om slike prosjekt må få spredning. Samtidig bør også andre kommuner og regioner sette søkelys på hva som kan oppnås, ikke bare i samarbeidet mellom fritidskulturlivet og musikk- og kulturskolen, men også med grunnskolen som aktør i samspillet.

6.7 Musikk- og kulturskole, - for hvem.

Musikk- og kulturskolene er i prinsippet åpne for alle som ønsker det og det er et overordnet prinsipp at skoleslaget skal ha tilpasset opplæring alt etter elevenes ferdighetsnivå, alder og interesse. Dersom vi ved hjelp av tilgjengelig statistisk materiale ser nærmere på hvem og hvilke grupper som har tilbud i dag, synes det klart at:

- Elevmassen består av ca. 60% jenter og 40% gutter.
- Tilbudet er først og fremst tilrettelagt for barn og unge. Mange faller fra når de kommer i ungdomsskolealder.
- En del barn og unge faller utenfor de fleste tilbud innen det frivillige kulturlivet. Det synes som at musikk- og kulturskolene i liten grad makter å fange opp disse som kan være i risikosonen.

Arbeidsgruppen vil tro at sammensetningen av elevmassen ved dagens musikk- og kulturskoler henger i stor grad sammen med de ulike tilbud som gis.

Det blir i dag satset mye på forebyggende tiltak og holdningsskapende arbeid, og i de fleste kommuner finnes et rikt og variert fritidstilbud til de unge. Likevel faller noen utenfor. En del barn og unge ønsker ikke å delta i et slikt tilbud eller i noen form for organisert aktivitet. For noen kan det være

økonomiske grunner til at de ikke benytter seg av musikk- og kulturskoletilbudet. Mange kommuner har ordninger med søskenmoderasjon og friplass. Slike ordninger bør, etter arbeidsgruppens mening, være selvsagte i alle kommuner. Dersom meningen med åpent opptak skal bli mer enn en visjon, bør musikk- og kulturskolene vurdere innhold, arbeidsmåter og organisering i forhold til målgruppen for virksomheten. En må våge å tenke nytt og offensivt for å nå frem til flest mulig med et godt tilbud.

For å beholde og rekruttere nye elever i ungdomsskolealder er det viktig at elevene får utnytte og utvide sine interesser med fordypning og nytenking og at de har påvirkning og medansvar for valg av lærestoff og aktiviteter.

Grunnskolen er den eneste arenaen der en kan nå alle barn og unge. Det er derfor viktig at samarbeidet med grunnskolen er av en slik art at alle får et innblikk i hvilke tilbud en kan få i musikk- og kulturskolen, og at en også får prøve ut ulike aktiviteter. Slike tilbud må være tilpasset ulike elevgrupper og interesser. Det finnes flere eksempler på samarbeidsprosjekt mellom grunnskole og musikk- og kulturskole, der alle elevene får innføring i ulike kulturytringer over tid, og der søkningen til musikk- og kulturskolen øker i etterkant. Det viktigste er allikevel at en del barn og unge får en bedre livskvalitet gjennom vennskap og samhandling.

For at nye elevgrupper skal fungere i musikk- og kulturskolen, er det viktig at en har fleksible tilbud som er tilpasset både ulike kulturer og elevgrupper. En del trenger bare litt nærmere kjennskap til tilbudet for å fatte interesse mens andre kanskje trenger en tettere oppfølging i en startfase. Noen har for eksempel bruk for ekstra støttetiltak for å fungere i en frivillig aktivitet, dette kan være i form av tolk eller assistent. Musikk- og kulturskolen bør vurdere om det kan være hensiktsmessig å innlede samarbeid med fritidsklubber, internasjonale sentra og mottakssentraler for flyktninger for flyktninger og innvandrere. Støtteordninger som allerede finnes i kommunene kan for eksempel legges opp i samarbeid med musikk- og kulturskolen og andre frivillige tiltak.

Kapittel 7: Organisatoriske og økonomiske konsekvenser

7.1 Omfang

For musikk- og kulturskolene, senere musikk- og kulturskolene er det i mer enn en 15-års periode utarbeidet detaljert statistikk over virksomheten. Dette er for det meste kvantestatistikk knyttet til økonomi, undervisningsaktiviteter, elevforhold mv. Når det gjelder antall elevplasser er disse målt i forhold til antall barn og unge i grunnskolealder.

Den seineste statistikken viser at musikk- og kulturskolene i 1997 hadde et antall elevplasser som tilsvarte ca. 18% av antall barn i grunnskolealder i de kommunene som hadde musikk- og kulturskole.

I St.meld. nr. 40 (1992-93) tas det til orde for at musikk- og kulturskolene bør minst ha en kapasitet tilsvarende minst 30% av barn i grunnskolealder. Jfr. kap. 5.2.3.

Med det etter hvert utstrakte samarbeidet mellom musikk- og kulturskolene og det øvrige skoleverket og fritidskulturlivet, er det langt flere enn de registrerte elevene som nyter godt av musikk- og kulturskolenes tilbud i kommunene. Spesielt innenfor musikkaktiviteter, hvor musikk- og kulturskolens lærere også er lærere i ordinære undervisningstimer i det øvrige skoleverket og instruktører og dirigenter i fritidsmusikklivet, har musikk- og kulturskolene langt større berøringsflate enn skolens egne elever tilsier. Det finnes ingen nøyaktig statistikk på dette området, men undersøkelser som er gjort, tilsier at disse "andre elevene" tilsvarer ca 50% av musikk- og kulturskolens egne elever.

Antall musikk- og kulturskoleelever i forhold til grunnskoleelevene varierer sterkt fra kommune til kommune. Små kommuner har en høy dekningsgrad, dvs. langt over de 30% som er det nasjonale målet. Bortsett fra i nystartede musikk- og kulturskoler er det i de største kommunene at dekningsgraden er lavest.

I 4 av de 9 kommunene som har mer enn 50 000 innbyggere, utgjør musikk- og kulturskoleelevene mindre enn 10 % av elevtallet i grunnskolen. Dette framgår av statistikk Norsk Musikk- og Kulturskoleråd utarbeidet i 1997.

For 62 kommuners vedkommende utgjorde antall elevplasser mer enn 30% av grunnskolens elevtall. De fleste av disse kommunene har under 3 000 innbyggere.

Arbeidsgruppen har i kap. 6.7 poengtert at musikk- og kulturskolene i prinsippet må være åpne for alle som ønsker dette tilbudet. I utgangspunktet vil dette gjelde barn og unge, men det er kommunen selv som setter så vel nedre

som øvre aldersgrense på skolens elever. Svært mange skoler har voksne elever, eller lar de som er blitt elever få beholde sin plass så lenge vedkommende selv ønsker det. På bakgrunn av de faktiske forhold i mange kommuner og på bakgrunn av det prinsipielle standpunktet om åpenhet og likhet for barn og unge, uansett bosted og egen økonomi, vil arbeidsgruppen foreslå følgende:

1. *Det er kommunene selv som vedtar omfanget av musikk- og kulturskoletilbudet. Arbeidsgruppen vil likevel anbefale at tilbudet i prinsippet gjøres gjeldende for alle innbyggerne i kommunen.*
2. *Tilbudet bør være så omfattende at antall elever i skoleslaget tilsvarer minst 30% av grunnskoleelevene i kommunen.*
3. *Kommuner, som i dag har et lavere omfang, bør utarbeide en plan for øking av tilbudet opp mot nivået i pkt. 2.*

7.2 Innhold

Innholdet i de tidligere musikkskolene har for det meste bestått av instrumental- og vokalopplæring. Antall elevplasser har fordelt seg med henholdsvis 96% på instrumantalopplæring og 4% på vokalopplæring.

Den siste 10-års perioden er det opprettet egne kunstsoler med tilbud innenfor bildende kunst/ kunsthåndverk og andre kulturuttrykk.

I den seinere tid har musikkskolene utviklet seg til musikk- og kulturskoler og åpnet for opplæring innenfor dans/ballett, teater/drama og andre kulturuttrykk.

En framtidig kulturskolemodell må bygge på de innarbeidede tradisjonene de tidligere musikkskolene og til dels kunstsoler har utviklet gjennom flere tiår. De framtidige kulturskolene må favne videre enn de tidligere musikkskolene og kunstsoler har maktet hver for seg, og også være et verksted for eksperimentering og utvikling av nye metoder for arbeid og samvirke.

De ulike emnene musikk- og kulturskolen bør gi tilbud i, kan variere sterkt fra den ene kommunen til en annen. Viktig for dette skoleslaget er også at det blir etablert trygge arbeidsplasser både når det gjelder stillingsstørrelse og stabilitet. I mindre kommunen med et lavt innbyggertall vil det uansett være et begrenset behov for opplæring. På slike steder er det viktig å begrense tilbudet til noen få emner og på den måten sikre så store og trygge – og derved attraktive stillinger som mulig for personalet som skal arbeide der. Det samme vil også være aktuelt i kommuner der musikk- og kulturskolen er i en oppbyggingsfase. Jfr. også pkt. 7.6 om interkommunale løsninger.

Mellomstore og store kommuner kan gi et bredere tilbud i tillegg til også å tilby "lørdagsskoleopplæring". (Jfr. kap. 6.2.2). Hensynet til arbeidsplassene må også her ivaretas og gis høy prioritet.

Det er kommunen selv som til enhver tid bestemmer innholdet og omfanget av musikk- og kulturskolen, jfr. pkt. 6.3.

Arbeidsgruppen foreslå følgende vedrørende skolenes innhold:

1. *Kommunen selv bestemmer omfanget av innholdet i det tilbudet som musikk- og kulturskolen skal gi. Tilbudet skal omfatte både musikkopplæring og opplæring i andre kulturuttrykk.*
2. *Ved alle musikk- og kulturskoler bør det finnes minst 3 ulike tilbud innenfor musikk og minst 3 ulike tilbud innenfor andre kulturuttrykk. Tilbudene bør gjenspeile det lokale kulturlivet og svare til lokale behov. Det vil være naturlig å utvide tilbudet i forhold til kommunens størrelse.*
3. *Det bør organiseres tilbud for viderekomne elever ("lørdagsskole"-opplegg) i hvert fylke/region, lokalisert til en av de større og sentralt beliggende kommunene i regionen.*
4. *Det bør utarbeides en ny rammeplan for musikk- og kulturskoler.*

7.3 Ledelse

Arbeidsgruppen har i kap. 6.4.1 drøftet ledelse av musikk- og kulturskolene generelt og har i den forbindelse vist til den veiledningen KS har gitt kommunene om ledelse av musikkskoler gjennom K-rapport 2/85. Her sier nemlig KS at hver musikkskole må ha tilsatt rektor/ansvarlig ledelse. KS har for øvrig gitt kommunene det samme rådet gjennom sin Håndbok for musikkskoler.

Arbeidsgruppen har videre i kap. 6.4.2 drøftet behovet for en egen faglig og administrativ ledelse. Gruppen ser klart behovet for en ledelse av musikk- og kulturskolen som i tillegg til å ha det formelle ansvaret for den pedagogiske virksomheten, også kan være en dyktig pådriver i utviklingsarbeid og god personalleder.

Arbeidsgruppen foreslår følgende:

1. *Det bør i prinsippet tilsettes en ansvarlig leder/rektor ved hver musikk- og kulturskole.*
2. *I mindre kommuner (f.eks. under 2 000 innb.) kan det vurderes å kombinere ledelse av musikk- og kulturskolen med andre ledelsesfunksjoner.*
3. *Ved større skoler bør det vurderes å opprette en eller flere lederfunksjoner under rektornivå (avdelingsledere).*

7.4 Personalbehov

I kap. 6.5. har arbeidsgruppen drøftet personalbehovet for musikk- og kulturskolene. Så lenge musikkskolene har eksistert har det vært en stor spennvidde i personalets reelle og formelle kompetanse. Det vil i framtiden fortsatt være behov for personale med ulik kompetanse til alle typer undervisning ved musikk- og kulturskolene.

Undersøkelser viser at det er utstrakt bruk av mange små stillingsenheter både ved eksisterende musikk- og kulturskoler og ved eksisterende kunsts skoler. For å utvide stillingene bør lærerne kunne undervise i flere disipliner. Dugstadutvalget pekte i sin tid også på dette, og foreslo at musikkstudentene i høgskolesystemet ble oppmuntret til og fikk tilbud om undervisning i minst 2 biinstrument. Arbeidsgruppen vil tro dette er enklere ved de visuelle kunsthøgskolene, da billedkunstnere og kunsthåndverkere i sin utdanning får opplæring i flere teknikker og uttrykksformer.

Arbeidsgruppen forutsetter at de nye læreplanene for høyskolene tar rimelig hensyn til dette.

Arbeidsgruppen har tidligere omtalt det omfattende statistiske materialet som finnes om musikk- og kulturskolene. Dette materialet burde danne grunnlag for høgskolesystemet til å innrette utdanningen av utøvende pedagoger til dette skoleslaget etter det behovet for undervisningskompetanse som finnes.

Ut fra det faktum at dersom f. eks. Oslo skulle bygge ut sin musikk- og kulturskole etter anbefalingene fra det tidligere Dugstadutvalget, ville byen derved få ca 10 000 nye musikk- og kulturskoleelever. Et stort «luksusproblem» som da vil oppstå, er at det ikke vil finnes lærerpersonale til disse elevene. Dersom en slik utvidelse skjer samtidig med at de andre større kommunene også bygger ut sine skoler, vil det bli en skrikende mangel på personale.

Det ideelle her, som i andre sammenhenger, vil være at arbeidskraften med nødvendig kompetanse finnes den dagen kommunene har bruk for den. Dimensjoneringen av utdanningen av personale med ønsket musikk- og kunstfaglig kompetanse må derfor foregå i nøye sammenheng med kommunene som brukere av denne kompetansen. Med utgangspunkt i det foreliggende statistiske materialet kan det enkelt beregnes hvilke kompetanse det er behov for i framtiden.

Statene Utdanningskontor har som en av sine oppgaver å kartlegge lærerkompetansen i kommunene og påse at kommunen utarbeider egne planer for kompetanseutvikling. Dette gjelder også for musikk- og kulturskolepersonalet så vel som for tilsatte i grunnskolen. Det vil være naturlig at utdanningskontorene samarbeider med Norsk Musikk- og Kulturskoleråd når det gjelder kartlegging og samordning av tiltak rettet mot musikk- og kulturskolepersonalet.

Arbeidsgruppen foreslår:

1. *Undervisningspersonalet ved musikk- og kulturskolene må i første rekke fylle den funksjonen skolene har behov for. Personalet kan ha både formell og reell kompetanse.*
2. *Det bør settes i gang tilpasset pedagogisk utdanningstilbud på høyere nivå for alle kulturfagene.*
3. *Utdanningskapasiteten for musikk- og kulturskolepedagoger må økes og samordnes med kommunenes planer for utbygging av musikk- og kulturskoler.*
4. *Det bør tilbys desentralisert musikk- og kulturpedagogisk utdanning.*
5. *Kommunenes interesseorganisasjon vedrørende musikk- og kulturskoler, NMoK, kan i samarbeid med Statens utdanningskontor i fylkene samordne kommunenes utbyggingsplaner med behovet for fagpersonale.*

7.5 Praktisk organisering og tilgjengelighet

De ulike musikk- og kulturskolene rundt om i landet er lokalt tilpasset i den enkelte kommune. Arbeidsgruppen ser dette som et riktig prinsipp, da en lokal tilpassing er i utgangspunktet en forutsetning for drift mest mulig tilpasset det behovet som finnes i kommunen. På tross av den lokale tilpassingen er det likevel en del klare likhetspunkter fra den ene skolen til den andre. Det som

kjennetegner dagens musikk- og kulturskoler er at det meste av undervisningen legges i elevenes fritid. Arbeidsgruppen vil her peke på noen sentrale elementer som har stor betydning for musikk- og kulturskolenes framtidige organisering:

- Vektlegging av samspill og samhandling for alle elevene.
- Muligheter for desentralisert undervisning særlig for de yngste elevene.
- Undervisning for det meste på dagtid for barn i førskolealder og grunnskolens småskoletrinn
- Noe undervisning organisert i vanlig skoletid
- Musikk- og kulturskolen disponerer egne lokaler / en egen bygning

Arbeidsgruppen ser det som prinsipielt riktig å legge undervisningen til nærmiljøet for de yngste elevene. Dette er ikke bare viktig med hensyn til at barna skal slippe reisevei, men også riktig i forhold til å opprettholde viktige aktiviteter i lokalmiljøet.

Tilbud til de minste barna, så som musikkbarnehage og lignende tilbud, ser arbeidsgruppen som naturlig at blir lagt til dagtid. I en del kommuner er musikk- og kulturskolens musikkbarnehagetilbud samordnet med det ordinære barnehaageoppholdet. Jfr. pkt. 6.6. Dette er en samarbeidsform arbeidsgruppen vil anbefale videreført.

Opplæring i musikkskolen i ordinær skoletid er blitt praktisert i noen kommuner i lang tid. Tidligere har det vært diskutert "lovligheten" av en slik ordning etter den tidligere mønsterplanen. Imidlertid synes en slik ordning å være godt innenfor gjeldende læreplanverk, som legger opp til at elevene skal kunne gjøre egne valg, som for eksempel å velge en musikk- og kulturskoleaktivitet.

I en del kommuner har det vært fokusert på at musikk- og kulturskoleopplæring gitt i skoletiden skal være gratis for elevene på samme måte som grunnskoleundervisningen for øvrig. Musikk- og kulturskoletilbudet er et tilbud barn og unge kan søke seg til. Den enkelte kommune bestemmer selv om det skal kreves inn skolepenger av elevene og i tilfelle hvor mye. Kommunen bestemmer også om det skal ytes søskenmoderasjon og om det skal finnes friplassordninger. Hvorvidt tilbudet blir gitt i eller utenfor ordinær skoletid, eller i nær tilknytning til skoletiden endrer ikke disse forutsetningene, med mindre kommunen gjør et konkret vedtak om det.

De musikk- og kulturskolene som har sine egne lokaler står selvsagt fritt med hensyn til når undervisningen kan innplasseres i løpet av dag/ettermiddag og kveld. For øvrig betyr egne lokaler mye for skolens identitet. Ved å ha egne lokaler gis det også mulighet til å innrede permanente rom for undervisning i billedkunst/kunsthåndverk, dans og teater/drama.

Hvem musikk- og kulturskolen skal være for og en nødvendig konsekvens av det i forhold til omfang er drøftet spesielt i kap. 7.1.

I tillegg har spørsmålet om tilgjengelighet også sammenheng med hvorvidt skolen er tilrettelagt for personer med ulike former for funksjonshemninger. Slike tilbud finnes allerede i dag ved mange musikk- og kulturskoler. Arbeidsgruppen anbefaler denne ordningen videreført. Med utvidelse av innholdet til også å gjelde ulike former for kulturuttrykk utover musikk, vil dette lettere kunne la seg gjøre.

Tilgjengelighet har også med nærhet til undervisningstilbudet å gjøre. I mange kommuner er det tatt hensyn til dette og musikk- og kulturskoletilbudet beregnet på de yngste elevene er så langt det har latt seg gjøre lagt desentralisert. Imidlertid, for å skape et naturlig miljø både for skolens elever og lærere, vil det være riktig å legge store deler av undervisningen til ett eller noen få steder i kommunen. Dette er også nødvendig for å kunne organisere ulike samhandlinger mellom elevene.

Arbeidsgruppen vil på bakgrunn av det som er fremholdt i dette punktet foreslå følgende:

1. *Undervisningen legges i prinsippet nærmest der elevene bor. Dette gjelder i særlig grad for elever i førskolealder og elever som tilhører grunnskolens småskoletrinn.*
2. *Undervisning for eldre elever kan samordnes til et eller flere steder i kommunen.*
3. *Musikk- og kulturskolen bør ha et eget sted hvor skolen kan ha sin administrasjon, egne arbeidsrom for lærerpersonalet og hvor deler av undervisningen med tilpassede lokaler for ulike undervisningstilbud kan lokaliseres.*

7.6 Interkommunale løsninger

Interkommunalt samarbeid om musikk- og kulturskolevirksomhet har eksistert i en årrekke. Arbeidsgruppen har i kap 3.1.3 gitt eksempler på dette. I kap. 6.2.1 er det drøftet spesielt om samarbeid mellom små kommuner.

Arbeidsgruppen for sin del ser for seg ulike former for samarbeid kommuner imellom. Små kommuner kan samarbeide om en felles musikk- og kulturskole eller små kommuner kan samarbeide med en større kommune i regionen. Dette innbefatter også "Lørdagsskoletilbud". Foruten samarbeid om en felles musikk- og kulturskole, kan interkommunalt samarbeid gjelde lærerkrefter

eller samarbeid om konkrete, begrensede aktiviteter eller kjøp av tjenester. For de aller minste kommunene i landet kan arbeidsgruppen se at en slik ordning muligens er den eneste måte å gi et musikk- og kulturskoletilbud til kommunens innbyggere på.

I bunnen for ethvert samarbeid, må det ligge en omforenet samarbeidskontrakt. Dessuten må det gå klart fram hvor personalansvaret ligger.

En musikk- og kulturskole med eget bygg og romslige lokaliteter kan fungere som et faglig senter for skole- og kulturlivet i sin region.

Arbeidsgruppen vil konkret foreslå:

1. *Når kommuner samarbeider om musikk- og kulturskole må en av kommunene ha det administrative ansvaret og arbeidsgiveransvaret.*
2. *Utgiftsfordelingen mellom kommunene bør beregnes på bakgrunn av hvor mange elevplasser/undervisningstimer den enkelte kommune legger beslag på.*
3. *Et regionalt faglig senter for skole- og kulturliv kan finansiere deler av sin virksomhet ved salg av tjenester og kompetanse.*

7.7 Nasjonale tilbud

Det er i løpet av de seinere år opprettet en del nasjonale tilbud til musikk- og kulturskoleelever. Det mest nærliggende å nevne av disse tilbudene er Norsk Musikkskoleorkester, som realiseres ved at en liten del av statens tilskudd til musikkskolevirksomheten er blitt disponert til dette formålet. På den måten har en kunnet gi et landsomfattende orkestertilbud til ikke-heltids musikkstuderende (musikkskoleelever og elever ved musikklinjene ved de videregående skolene). På samme måte finnes det et orkestertilbud til heltids musikkstuderende, Ungdomssymfonikerne, som primært er ment for konservatorie- og høgskolestudenter.

Norsk Musikkskoleorkester har eksistert i over 10 år. I tillegg til å gi musikerne opplæring i orkestersamspill på høyt nivå, har orkesteret spilt en sentral rolle i så vel statlige som kommunale markeringer. Andre, tilsvarende tilbud er under utprøving og utvikling, som for eksempel et nasjonalt storband.

Det skjer en god del landsomfattende utviklingsarbeid med utgangspunkt i musikk- og kulturskolemiljøet. Det mest utbredte av disse er Positivt skolemiljø, som bl.a. er omtalt under pkt. 3.1. Til dette programmet er det knyttet betydelige ressurser til konsulentvirksomhet. Denne konsulenttjenesten er i dag samlet i tilknytning til Norsk Musikk- og Kulturskoleråd sin utviklingsavdeling. Norsk Kunsts skoleråd har opprettet en midlertidig

veilederstilling for undervisning i kunstfagene. Arbeidsgruppen har tidligere foreslått en sammenslåing av disse to organisasjonene (Jfr. kap. 5.1.5)

I forbindelse med overgang fra en ren musikkskolevirksomhet til musikk- og kulturskole, vil det i mange kommuner være behov for en rekke veilednings- og konsulenttjenester. Arbeidsgruppen ser det som naturlig at Norsk Musikk- og Kulturskoleråd utvider sin eksisterende veiledningsvirksomhet med kompetanse til også å veilede kommunene i det utvidede tilbudet. Denne veiledningen bør også skje regionalt ved den konsulentvirksomheten som allerede i dag er etablert i samarbeid med SU-kontorene. Det vil være naturlig at de statlige midlene som overføres til organisasjonen for dagens veiledning utvides til også å omfatte det behovet for veiledning som utvidingen av aktivitetene tilsier. Arbeidsgruppen ser for seg et landsomfattende kompetansesenter for musikk- og kulturskoleveiledning og utviklingsprosjekter knyttet til slik veiledning.

Arbeidsgruppen foreslår:

1. *Det nasjonale og regionale nettverket av musikk- og kulturskoleveiledere etablert i et samarbeid mellom Norsk Musikk- og Kulturskoleråd og Statens utdanningskontor videreføres.*
2. *Norsk Musikkskoleorkester og lignende tiltak videreføres og finansieres på samme måte som nå.*
3. *Norsk Musikk- og Kulturskoleråd sin utviklingsavdeling etableres som et nasjonalt kompetansesenter med veiledningsoppgaver overfor kommunene i musikk- og kulturskolespørsmål.*
4. *Det bevilges særskilte midler over statsbudsjettet til slik veiledning.*

7.8 Samarbeid innad i egen kommune

Arbeidsgruppen har flere steder omhandlet samarbeid innad i egen kommune, det være seg i forhold til det øvrige skoleverket, kirken og det lokale kulturlivet for øvrig. Jfr. kap. 6.1.4, 6.5.3 og 6.6. En musikk- og kulturskole må være »til nytte» for de øvrige kulturformidlingsinstitusjonene i kommunen og spille på lag med disse. Dette gjelder ikke bare i forhold til det praktiske kunst og kulturarbeidet, men like viktig er samarbeidet mellom de ulike politiske miljøene som har det overordnede ansvaret for barn og unges oppvekstvilkår i kommunen og de etatene som iverksetter de politiske vedtakene. Det tenkes her i første rekke på områdene opplæring (skole), kultur, sosial og teknisk. I tillegg må det være naturlig å samarbeide med den lokale kirke og dens musikk- og kulturarbeid rettet mot barn og unge. Jfr. pkt. 6.6.

Arbeidsgruppen ser det som naturlig og viktig at musikk- og kulturskolen også samarbeider med det tradisjonelle lokale musikklivet, så som kor, korps og orkester. Med det utvidede innholdet i musikk- og kulturskolene må det være like viktig å samarbeide med den lokale kunstforeningen, med lokale museer og organisasjoner som arbeider mot hele befolkningen generelt og barn og unge spesielt.

Arbeidsgruppen foreslår:

1. *Der det er et ønske fra det lokale kulturlivet, settes det av en andel av musikk- og kulturskolens ressurser til samarbeid. Kommunen bestemmer hvor stor del av musikk- og kulturskolens ressurser som kan gå til et slikt samarbeid.*
2. *Samarbeidet må bygge på en kontrakt hvor musikk- og kulturskolens og samarbeidspartnerens rettigheter og plikter klart fremgår. Det må også fastsettes hvor lang tid det konkrete samarbeidet skal vare.*
3. *Samarbeidsaktivitetene bør ikke i tidsressurs overstige musikk- og kulturskolens egen aktivitet. Kommunen bestemmer selv prisen på de tjenester musikk- og kulturskolen tilbyr.*

7.9 Økonomiske konsekvenser

Musikk- og kulturskole er et rent kommunalt tiltak. Staten, representert både ved Stortinget og KUF har ønsket opprettelse av dette skoleslaget som et ledd i den kunstnerisk-kulturelle utviklingen i landet. For å medvirke til å sikre denne utviklingen har staten gitt et øremerket tilskudd til kommunene. Tilskuddets størrelse har vært knyttet til undervisningsaktiviteten ved hver enkelt skole. Den tekniske beregningen av tilskuddet har vært koblet til en viss prosentsats av en fastsatt kostnadsfaktor pr. undervisningstime.

Arbeidsgruppen ser en så klar sammenheng mellom sine forslag til utvikling av musikk- og kulturskolene og de økonomiske konsekvensene dette medfører, at den ser det som nødvendig å gjøre rede for en del økonomiske konsekvenser.

Statstilskuddet er blitt sett på som svært viktig av kommunene som har tilpasset seg de betingelsene staten har satt opp for å motta slikt tilskudd. I realiteten utgjør det øremerkede statstilskuddet ca. 15% av kommunenes totale utgifter til musikk- og kulturskolene. Kommunene selv dekker ca. 65% og elevenes skolepenger tilsvarer ca. 20%.

Dugstadutvalget foreslo i sin utredning for over 10 år siden at elevene skulle betale en begrenset egenandel og at stat og kommune skulle dele de øvrige

utgiftene. I det konkrete forslaget het det at utgiftsfordelingen mellom kommune, stat og elever burde være 45%, 45% og 10%.

Koblet til budsjettåret 1997 ville en slik fordeling gi følgende utslag, basert på et totalbudsjett på ca. 438 mill kroner. (Salg av tjenester er i denne sammenheng holdt utenfor):

Skolepenger betalt av elevene:	43,8 mill. (Reelt -97: 82,5 mill)
Øremerket statstilskudd:	213,1 mill. (Reelt -97: 62,9 mill)
Kommunal nettoutgift:	213,1 mill. (Reelt -97: 282 mill)

Hvorvidt statstilskuddet til musikk- og kulturskolene skal være øremerket eller ikke, har det opp gjennom årene vært liten diskusjon om. KS, som generelt har arbeidet for å ta bort øremerkingen i de statlige overføringene til kommunene, har uttalt i sin høringsuttalelse til Dugstadutvalgets innstilling:

"Vi vil anbefale at statstilskuddet blir lagt inn i rammetilskuddet så snart opptrappingsplanen er gjennomført - slik utvalget anbefaler".

Den opptrappingsplanen det siktes til, er opptrapping mot en utgiftsfordeling etter modellen 45/45/10, som er redegjort for ovenfor.

I Innst.S nr. 234 (1992-93) sier flertallet i komitéen følgende:

"Flertallet har som utgangspunkt å sikre musikkskolene økonomisk og er enig med departementet i at øremerkede tilskudd opprettholdes inntil videre".

Arbeidsgruppen ser her en stor enighet mellom statlige og kommunale interesser på dette området, og vil anbefale at øremerkingen fortsetter inntil den økonomiske fordelingen blir slik gruppen foreslår, og slik Dugstadutvalget i sin tid foreslo.

Det har gjennom alle år vært et mål å holde skolepengene (elevenes egenbetaling) på et så lavt nivå som mulig. I betingelsene for statstilskudd heter det at egenbetalingen ikke kan være høyere enn 1 600 kroner pr. elevplass pr. år. Men en fordelingsnøkkel der elevene selv svarer for 10% av utgiftene, ville skolepengene i 1997 tilsvare ca. 600 kroner pr. elevplass.

Statstilskuddet har til nå vært knyttet til antall undervisningstimer (60 minutters- enheter) pr. uke. Arbeidsgruppen ser det som rimelig at tilskuddet knyttes til skolenes totale årsverk. Derved knyttes tilskuddet til den totale lønnsutbetalingen, samtidig som investeringsutgifter og ordinære driftsutgifter holdes utenfor. Arbeidsgruppen mener investerings- og driftsutgifter bør være et rent kommunalt anliggende. Derimot bør kommunene gis anledning til å søke om tildeling fra statlige midler til lokale kulturbygg i forbindelse med

istandsetting av egne lokaler for musikk- og kulturskolene og eventuelt et kultursenter knyttet til disse.

Arbeidsgruppen fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

1. *Statstilskuddet til kommunenes musikk- og kulturskoledrift videreføres som et øremerket tilskudd inntil videre og knyttes til skolens totale årsverk.*
2. *Utgiftene til musikk- og kulturskolene dekkes ved skolepenger, statstilskudd og kommunal andel etter følgende prosentvise fordeling: 10%, 45% og 45%.*
3. *Den foreslåtte utgiftsfordelingen søkes nådd innen år 2003. Den statlige andelen økes med 50 mill kroner hvert av årene 2000, 2001 og 2002. I budsjettet for 2003 forutsettes utgiftsfordelingen å følge formelen og de statlige overføringene justeres med utgangspunkt i skolenes regnskapstall for året 2001. Tilskuddet videreføres som "omlag-løyving".*
4. *Betingelsene for statstilskudd bør i framtiden inneholde kun to punkter:*
 - a) *Skolen skal være eid og drevet av kommunen.*
 - b) *Skolepengene, elevenes egenbetaling, skal ha en øvre grense beregnet ut fra den foreslåtte fordelingsnøkkelen.*

Kapittel 8: Forslag til veiledning om et fremtidig musikk- og kulturskoletilbud.

8.1 *Visjon for en fremtidig musikk- og kulturskole*

Alle norske kommuner skal ha en musikk- og kulturskole hvor barn og unge i og utenfor skoletida får utvikle sine sanser og skapende evner. Kulturskolen kan være med på å styrke barn og unges selvtillit og gi glede i livet.

8.2 *Politisk og administrativ organisering*

Musikk- og kulturskolen må uansett politisk organisering i den enkelte kommune, være forankret i det politiske systemet. På samme måte må skolen ligge under en av de etatene i kommunen som har ansvaret for øvrige skole og/eller kultursaker.

8.3 *Styringsdokumenter knyttet til skolens drift*

Det må utarbeides styringsdokumenter for skolen. Her må det framgå hvilke gruppe/r av kommunens innbyggere som kan være elever ved skolen. Styringsdokumentene bør også si noe om hvor mange elevplasser skolen kan ha og hvor stor timeressurs dette krever. I tillegg må dokumentene vise timeressurser til samarbeid og andre aktiviteter. Timetallressursen og antall elevplasser blir den sentrale størrelsen i skolens års- og langtidsbudsjett.

Av de sentrale styringsdokumentene må det framgå innenfor hvilke fagområder skolen skal tilby undervisning og veiledende ressursfordeling til de ulike områdene.

8.4 *Organisering av skolens egen undervisning*

Dersom skolen har egne lokaler bør så mye som mulig av aktivitetene legges hit. Tilbud til førskolebarn og til barn ved grunnskolens laveste trinn bør organiseres mest mulig desentralisert.

Ved tilrettelegging av den øvrige undervisningen bør det tas hensyn til å skape et felles miljø både for elever og undervisningspersonale.

Det meste av undervisningen vil normalt følge skoleåret. Dette er likevel ikke til hinder for at skolen kan tilby prosjekter/aktiviteter som strekker seg over kortere perioder.

8.5 *Innholdet i musikk- og kulturskolene*

Musikk- og kulturskolene er opprettet for å ivareta barn og unges muligheter til opplæring og fordypning i en del kulturfag som krever et mer tilpasset opplegg enn det grunnskolen i dag kan tilby. Dette gjelder i første rekke musikk,

billedkunst/kunsthåndverk, dans/ballett, teater/ drama, film/video og andre beslektede fagområder. Det vil si at generelle hobbyfag, ulike idrettsfag og lignende ikke naturlig har plass i musikk- og kulturskolen.

8.6 *Organisering av det lokale samarbeidet*

Ethvert samarbeid skolen har med andre skal være forankret i en konkret samarbeidskontrakt. Her må det først og fremst presiseres hvilke tjenester musikk- og kulturskolen skal yte, og hva skolen eventuelt skal ha for motytelse for sine tjenester. I samarbeidskontrakten må det også klart framgå hvem som har det formelle arbeidsgiveransvaret og hvilke forpliktelser de andre samarbeidspartene har i forhold til å benytte det personalet som er tilsatt på bakgrunn av en samarbeidskontrakt.

8.7 *Fremtidig betegnelse av musikk- og kulturskolene*

Musikk- og kulturskolene bør gå over til å betegnes **kulturskoler**. Innen en 3-års periode bør bare denne benevnelsen benyttes.

8.8 *Behov for koordinering og veiledning*

Både de statlige skolemyndighetene og Kommunenes Sentralforbund (KS) har behov for statistiske opplysninger om kulturskolenes virksomhet. Slike opplysninger innhentes av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) og Norsk Musikk- og Kulturskoleråd.

Det vil i fremtiden fortsatt være behov for veiledning til kommunene om kulturskoledrift. Denne veiledningen gis enten av regionale veiledere som en del av Statens utdanningskontor sine oppgaver eller av NMoK sentralt.

NMoK er i følge sine egne lover en politisk interesseorganisasjon for kulturskolevirksomhet og eid av kommunene. Den enkelte kommune må sørge for at kommunen blir representert også ved politikere i NMoK sitt arbeid på fylkes- og landsnivå.

